

Taalpeil 2011
Meertaligheid

Onderzoek onder steekproeven uit de populatie van achttien jaar en ouder
in Nederland en Vlaanderen

Uitgevoerd door Trendbox BV in 2011
In opdracht van de Nederlandse Taalunie

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	1
I. CONCLUSIES	3
II. SAMENVATTING MEERTALIGEN	9
II.1 Meertaligheid: een complex geheel.....	10
II.2 Meertalig opgegroeid	11
II.3 Momenteel behorend tot een meertalig gezin	12
II.4 De talen die men beheerst.....	13
II.5 Herkomst	13
II.6 De ouders van de meertaligen	14
II.7 Voorkeurstalen.....	16
II.8 Taal en opvoeding	24
III. SAMENVATTING REPRESENTATIEVE STEEKPROEVEN	25
III.1 Taalbeheersing en taalgebruik.....	25
III.2 Oordeel over talen	26
III.3 Meertaligheid in het algemeen	30
III.4 Taal en opvoeding	37
IV. VERANTWOORDING	43
IV.1 Opdracht.....	43
IV.2 Achtergronden en doelstelling.....	43
IV.3 Opzet van het onderzoek.....	44
IV.4 Vragenlijst.....	47
IV.5 Veldwerk en response	47
IV.6 Rapportage.....	48

I. CONCLUSIES

Meertaligen

Meertalig opgegroeid

Gemiddeld genomen is 16% van de Nederlands-Vlaamse steekproef opgegroeid in een gezin waar meer dan 1 taal gesproken werd. Naast het Nederlands werd thuis in de meeste gevallen een of meer andere westerse talen gesproken (68%), veel meer dan een of meer niet westerse talen (19%).

Nu behorend tot een meertalig gezin

Gemiddeld genomen leeft eveneens 16% van de Nederlands-Vlaamse steekproef op dit moment in een gezin waar meer dan 1 taal gesproken wordt. Opnieuw wordt naast het Nederlands in de meeste gevallen een of meer andere westerse talen gesproken (70%), veel meer dan een of meer niet westerse talen (23%).

Herkomst, ouders

Acht op de tien meertaligen werden in Nederland of Vlaanderen geboren, van slechts twee op de tien stond de wieg in een ander land. De meeste meertaligen wonen dan ook al heel lang in het Nederlandse taalgebied.

Zo'n 70% van de moeders zowel als van de vaders van hen die meertalig opgroeiden hadden Nederlands als eerste taal. Voor iets minder dan een derde was een andere westerse taal, terwijl circa 1 op de 10 ouders een niet westerse taal als eerste leerde. De cijfers tellen op tot boven de 100%, omdat zeker kinderen min of meer probleemloos twee talen tegelijkertijd kunnen. Daarom is niet altijd aan te geven welke taal 'de eerste' was.

Taalverwerving

De eerste taal die men zelf leerde, soms weer in combinatie met een andere taal, was voor 79% van hen die meertalig werden opgevoed Nederlands. 26% leerde (ook) een andere niet-westerse taal als eerste, terwijl dat voor 7% (ook) een niet-westerse taal was.

Al met al was voor 22% van de meertaligen Nederlands niet de eerste taal of een van de eerste talen die men leerde. Van dit beperkte groepje kende desondanks eenderde het Nederlands al voordat men in Nederland of Vlaanderen kwam wonen. Zo'n 40% leerde de taal op school nadat men hier kwam wonen, terwijl een kleine 10% de taal pas als volwassene leerde. Zij die de taal op

school leerden, hadden daar over het algemeen weinig problemen mee.

Voorkeurstalen

Tweederde van hen die meertalig zijn opgevoed, spreekt het liefst Nederlands; acht op de tien spreken de Nederlandse taal het best.

Van alle meertaligen heeft eenderde een *partner* met een andere eerste taal dan het Nederlands. Lang niet altijd is Nederlands dan de voertaal. 34% spreekt meestal wel Nederlands, en 16% gebruikt het om en om met een andere taal. In 23% van de gevallen wordt echter meestal gekozen voor de eerste taal (geen NL) van de ondervraagde, terwijl bij 15% de eerste taal van de partner de voertaal is. Voor 13% is de beste oplossing om nog een andere taal te kiezen die beide partners beheersen: meestal Engels.

Met de *kinderen* uit deze gezinnen wordt vaker 'altijd' (43%) of tenminste 'meestal' (23%) Nederlands gesproken. In 18% van de gevallen worden Nederlands en een andere taal afgewisseld, terwijl 15% meestal of zelfs altijd voor een andere taal kiest.

Driekwart van hen die meertalig zijn opgevoed heeft in Nederland en/of Vlaanderen ook één of meer *broers en/of zussen* wonen. Met hen wordt in tweederde van de gevallen (67%) altijd of meestal Nederlands gesproken. 12% kiest voor een mix van het Nederlands en de taal van de ouder(s), 15% meestal of altijd voor de taal van de anderstalige ouder(s).

Meertaligen spreken met hun *vrienden* gemiddeld 1,2 taal. Naast het Nederlands (84%) en de eigen eerste taal (12%) is dat vaak ook een andere 'vreemde' taal (15%), met name Engels, Frans, Duits en Spaans.

Het *gelooft* wordt meestal in het Nederlands beleden, maar 7% kiest voor de eigen eerste taal. Als we de niet-gelovigen buiten beschouwing laten, verkiest 11% van alle gelovigen de eigen eerste taal als 'geloofstaal'.

Als het gaat om *kranten* kiest bijna elke meertalige bij voorkeur een Nederlandstalig exemplaar.

Voor het lezen van een *goed boek* is behalve het Nederlands (76%) ook vaak een andere vreemde taal favoriet (15%), doorgaans het Engels als originele taal van dat boek.

Voor *tv kijken* geldt het voorgaande in versterkte mate. Naast Nederlands (65%) is het Engels als originele taal van een programma vaak favoriet.

Hoe internationaal *internet* ook moge zijn, het Nederlands is voor de lezer van teksten op het web nog verreweg de favoriete taal (80%). Slechts 15% kiest voor het Engels of kan het weinig schelen. Hetzelfde geldt voor het achterlaten van teksten op internet.

Volgens 18% is er geen taal in *dromen*, maar bij de anderen is die er toch wel. Het Nederlands is ook hier met 63% dominant. Relatief is het belang van de eigen eerste taal of die van de ouders hier echter groot (11%), zoals dat ook voor het belijden van een geloof in taal gold.

Ook voor *krachttermen* is de eigen eerste taal of die van de ouders (samen 17%) relatief geschikt, naast het Nederlands (64%). Het Engels (zo'n 15%) herbergt eveneens geschikte varianten op dit thema.

Als het op *tellen* aankomt, is het Nederlands voor zo'n 20% van de meertaligen niet de meest geëigende taal. 13% valt terug op zijn eigen eerste taal, waarin men vaak ook de eerste sommetjes zal hebben gemaakt.

De landelijke steekproeven

Taalbeheersing en taalgebruik

Waar meertaligen per persoon gemiddeld 4,1 taal beheersen, blijft dat in de representatieve steekproef beperkt tot 3,7. In Nederland is dat 3,6 taal, in Vlaanderen 4,0. De accenten zijn verder duidelijk. In Vlaanderen wordt veel meer een streektaal, dialect en Frans gesproken dan in Nederland, waar weer meer mensen het Duits beheersen.

Gemiddeld beoordeelt men zijn kennis van het Nederlands met een 8,2. In Nederland is dat 8,0, in Vlaanderen maar liefst 8,9. Het gemiddelde bij de meertaligen bedroeg 8,3.

Oordeel over talen

Het Frans (36%) en het Italiaans (22%) worden bij uitstek als talen van de *liefde* beschouwd. Nederlanders neigen daarbij veel meer naar het Frans dan Vlamingen, die vaker kiezen voor Italiaans, Engels of Spaans.

Bij de vraag over de taal van de *muziek* wint Engels (47%) het zeer duidelijk van alle andere talen, inclusief de nummer twee (Italiaans, 13%). Bij Vlamingen is dat nog meer dan gemiddeld het geval, terwijl meertaligen ook hier weer meer problemen hebben bij het bepalen van hun keuze.

Voor de taal van de *keuken* moeten we weer afreizen naar zuidelijke oorden, Frankrijk (36%) en Italië (25%). De Nederlandse keuken is in Vlaanderen meer geliefd (15%) dan in Nederland (8%), waar weer vaker de voorkeur uit gaat naar Italië. Een op de vijf meertaligen, duidelijk meer dan gemiddeld, weet hier geen keuze te maken.

Voor de taal van de *toekomst* kunnen we het beste terecht in het Anglosaksische taalgebied (53%) of in China (15%).

Meertaligheid in de stad

Vooraf in de steden van Nederland en België zijn tegenwoordig veel meer talen te horen of te zien dan in het nog niet eens zo verre verleden. Het verschijnsel laat maar een kwart van de populatie onberoerd. Zo'n 45% vindt het een verrijking of op zijn minst een leuke toevoeging aan onze cultuur, terwijl een kleine 30% juist meent dat het die cultuur geen goed doet. Nederlanders en Vlamingen zitten min of meer op één lijn, terwijl meertaligen het verschijnsel meer dan gemiddeld als positief beschouwen.

Als over dit verschijnsel een meer direct oordeel wordt gevraagd, verhardt het beeld. De helft van de steekproef zegt die veeltaligheid wel 'leuk' te vinden, maar zo'n 20% voelt zich er niet zo prettig bij. 15% vindt het zelfs een beetje bedreigend. Vlamingen kiezen veel meer dan Nederlanders voor de negatieve kant, meertaligen veel meer dan alle andere groepen voor de positieve.

Help een toerist

De verdwaalde toerist die *in het Duits* de weg vraagt wordt hoffelijk geholpen. Acht op de tien ondervraagden helpt hem in diezelfde taal uit de brand, zelfs als de kennis daarvan misschien niet perfect is. Vlamingen beheersen de taal minder vaak dan Nederlanders, en wijken daarom meer uit naar het Engels. Slechts zeer weinigen vallen terug op het Nederlands.

De verweesde toerist die *in gebroken Nederlands met een zwaar Engels accent* de weg vraagt, heeft ook weinig te klagen. Zes op de tien ondervraagden, bij Vlamingen en meertaligen zelfs zeven op de tien, hebben geen zin in een moeizame conversatie en schakelen over op het Engels. Een op de drie mensen hecht mogelijk wat meer aan het educatieve aspect, en probeert in het Nederlands te helpen. Slechts zeer weinigen kiezen voor een minder elegante oplossing.

Nut en noodzak van meertaligheid

Moet de Nederlandse of Vlaamse burger meer talen beheersen om adequaat te kunnen *werken*? Helemaal eenduidig is de mening daarover niet. Ruim de helft vindt van wel, Vlamingen (66%) en meertaligen (68%) echter veel meer dan Nederlanders (51%). Een

kwart van de Nederlanders vindt die beheersing van meer talen niet onontbeerlijk voor het werk.

Voor het goed kunnen functioneren *in de maatschappij* wordt een redelijke mate van talenkennis minder belangrijk geacht dan voor het werk. In omvang ongeveer gelijke groepen vinden het wel (35%) of juist niet (37%) noodzakelijk om goed te kunnen leven. Ook hier hechten Vlamingen (42%) en meertaligen (46%) veel meer belang aan talenkennis dan Nederlanders (31%).

De helft van de steekproef vindt het fijn dat er *veel talen* zijn, eenderde laat dat min of meer koud en zo'n 15% vindt het misschien lastig, heeft er in elk geval weinig mee. Nederlanders hebben er minder mee dan Vlamingen of meertaligen. Dat is toch een bijzondere uitkomst voor een land dat van nature open staat voor andere culturen en talen.

Taal en opvoeding

Tweederde onderschrijft de stelling dat ouders hun kinderen bij voorkeur *in het algemeen Nederlands moeten opvoeden* en niet in een dialect of in een andere taal. Slechts 14% is het hier niet mee eens. Vlamingen oordelen genuanceerder, waarschijnlijk vanwege het relatief grote belang van streektaal en dialect in hun woongebied. Van de meertaligen is zelfs een kwart het niet met deze uitspraak eens – zij ervaren hun meertalige opvoeding zeker niet als een belemmering.

Een even grote groep stelt dat een *meertalige opvoeding* altijd *profijtelijk* is voor het kind. Nederland en Vlaanderen liggen dicht bij elkaar. Van de meertaligen is maar liefst 80% het hier mee eens. Die zullen hun eigen opvoeding dan ook niet zo snel onderuit halen.

Een gebrekkige beheersing van het Nederlands ontslaat volgens 80% van de steekproef ouders *niet* van de plicht om hun kinderen *zo veel mogelijk in het Nederlands* op te voeden. Nederlanders zijn het meest resoluut, Vlamingen en meertaligen hebben meer mededogen voor de ouder die de taal niet vloeiend spreekt.

Het gaat met name Nederlanders dan ook duidelijk te ver als ouders hun kinderen *in een andere taal* dan het algemeen Nederlands zouden opvoeden *bij gebrek aan kennis van dat AN*. Bij Vlamingen is meer begrip voor zo'n pragmatische oplossing, terwijl meertaligen er zelfs eerder voor- dan tegenstander van zijn.

Veel mensen en met name veel Nederlanders kunnen *de leidende rol van het Nederlands in de opvoeding* maar moeilijk loslaten. Vrij vertaald vinden ruim vier op de tien Nederlanders dat Nederlands thuis de voertaal moet zijn; dat een andere taal niet goed is voor de schoolprestaties. Vlamingen en vooral meertaligen zijn meer

genueanceerd over de absolute noodzaak van het Nederlands als opvoedtaal.

In lijn hiermee zijn acht op de tien respondenten het er over eens, dat een *anderstalige opvoeding thuis slecht is* voor de Nederlandstalige ontwikkeling van het kind. Vlamingen, en zeker meertaligen zijn hierover opnieuw meer genueanceerd, maar ook van deze groepen onderschrijft een ruim meerderheid de stelling.

Tot zover deze paragraaf Conclusies.

II. SAMENVATTING MEERTALIGEN

Op de navolgende pagina's worden de uitkomsten van dit onderzoek uitgebreid samengevat. De volgorde waarin dit gebeurt, is gelijk aan de volgorde waarin de verschillende onderwerpen in de vragenlijst aan de orde kwamen.

De kolom "totaal" die in de meeste grafieken terugkeert, is gebaseerd op het gewogen belang dat beide landen binnen het totaal van het Nederlandse taalgebied hebben. De resultaten van het onderzoek in Nederland wegen derhalve voor 71% in dat totaal mee, die van de peiling in Vlaanderen voor 29%. Op individueel landniveau worden vanzelfsprekend de werkelijke uitkomsten per land weergegeven.

II.1 Meertaligheid: een complex geheel

Meertaligheid in Nederland en Vlaanderen is een complex geheel, zeker voor wie dat via regulier steekproefonderzoek in kaart wil brengen. Voorafgaand aan de samenvatting van de belangrijkste uitkomsten ontkomen we er dan ook niet aan om een tweetal belangrijke beperkingen rondom dit onderzoek te benoemen.

‘Goede’ beheersing van het Nederlands is vereist

Per definitie participeren in Nederland en Vlaanderen alleen diegenen in regulier opinieonderzoek, die de Nederlandse taal (algemeen Nederlands en/of een streektaal/dialect) goed beheersen. Dat is evident, want alleen met die bagage kan een potentiële respondent een Nederlandstalige vragenlijst begrijpen en de voorgelegde vragen adequaat beantwoorden. De consequentie is dat meertaligen die het Nederlands onvoldoende beheersen – wat daarvoor de norm ook moge zijn – per definitie buiten de reikwijdte van dit onderzoek vallen. Alleen een disproportionele inzet van extra middelen (lees: een vragenlijst in meer talen dan alleen de Nederlandse, eventuele allochtone enquêteurs, de inzet van meer onderzoeksmethoden) had deze beperking kunnen opheffen.

Culturele verschillen mede bepalend voor participatie

Het is algemeen bekend dat Nederlanders met een niet-Nederlandse achtergrond in steekproefonderzoek altijd ondervertegenwoordigd zijn, omdat zij simpelweg (veel) minder willen meedoen aan onderzoek. Culturele verschillen liggen aan deze hogere initiële non-response ten grondslag. Deze zijn voor mensen met een van oorsprong Turkse of Marokkaanse achtergrond dan weer anders dan voor hen met Surinaamse of Antilliaanse wortels. Wederom: alleen bij een disproportionele inzet van extra middelen (lees: meer tijd, meer budget, inzet van allochtone enquêteurs en inzet van meer verschillende onderzoeksmethoden) had dit probleem opgelost kunnen worden.

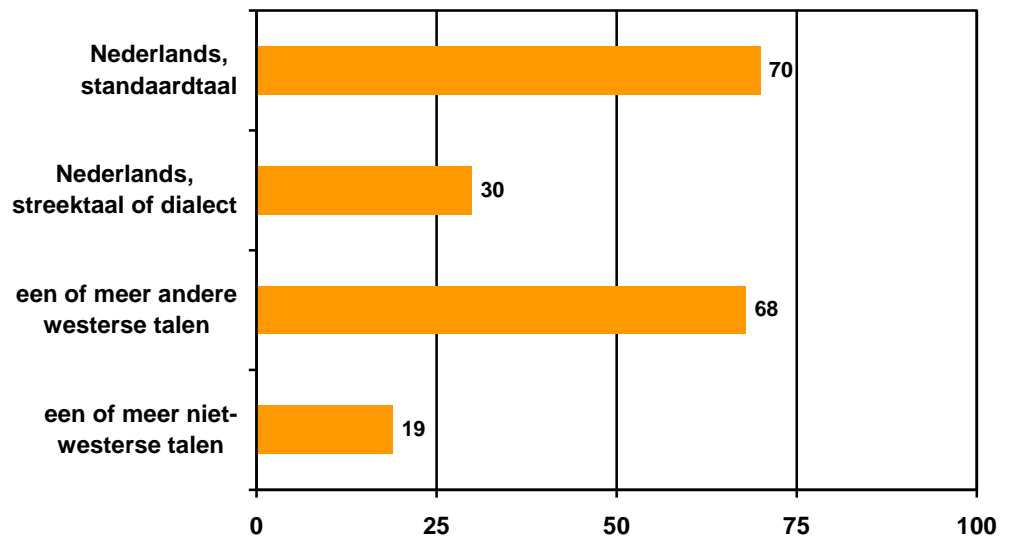
Consequentie

De consequentie van een en ander is dat bepaalde groeperingen meertaligen in de steekproef van dit onderzoek onvermijdelijk minder c.q. ondervertegenwoordigd zijn. De mate waarin dit het geval is, is cijfermatig niet weer te geven omdat algemene censusgegevens over meertaligheid in Nederland ontbreken. De uitkomsten van het onderzoek laten wel zien dat de nadruk in het contingent van meertaligen ligt op hen met een deels anders westerse achtergrond dan alleen de Nederlandse.

II.2 Meertalig opgegroeid

Van alle Nederlandse respondenten in de representatieve steekproef meldt 16% dat zij opgegroeid zijn in een huishouden waar meer dan 1 taal gesproken werd. In de Vlaamse steekproef stelt 18% dat dit het geval was. Voor het gehele Nederlandstalige gebied (exclusief Suriname) komt dit neer op een proportie van 16%. Het zijn opmerkelijk hoge percentages, hoger in elk geval dan op voorhand verwacht werd. Navolgende grafiek laat zien dat er thuis in de meeste gevallen naast het Nederlands een andere westerse taal werd gesproken.

Welke talen werden thuis gesproken – in %
Basis: meertalig opgegroeid, allen (Nederland en Vlaanderen, n=194)

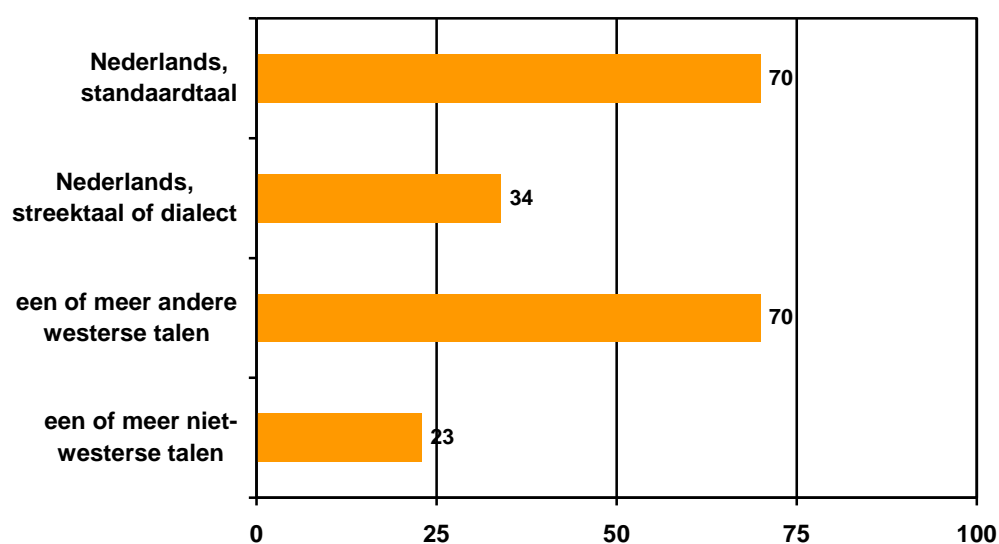

Binnen de groep van de andere westerse talen zijn Engels (26%), Frans (25%, met name in Vlaanderen), Duits (15%) en Fries (12%) de meest voorkomende. Het niet-westerse blok is zeer heterogeen van karakter, meteen veelheid aan talen die tussen de 1% en 4% scoren: van Ambonees en Arabisch via Bahasa Indonesia en Koerdisch tot en met Papiaments, Sranantongo, Turks en Vietnamees.

II.3 Momenteel behorend tot een meertalig gezin

Een tweede categorie meertaligen wordt gevormd door hen die op dit moment behoren tot een huishouden resp. gezin waar meer dan één taal gesproken wordt. Van de Nederlandse respondenten in de representatieve steekproef zegt 15% dat dit het geval is; in Vlaanderen is dat 18%. Het gemiddelde in het gehele Nederlandse taalgebied, exclusief Suriname, komt uit op 16%.

Welke talen worden thuis gesproken – in %
Basis: nu behorend tot een meertalig gezin (Nederland en Vlaanderen, n=190)

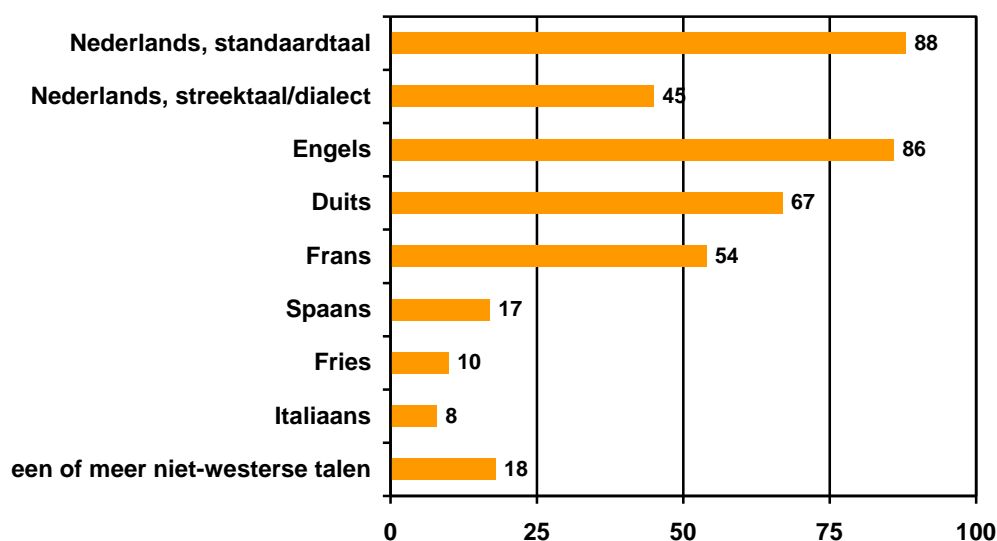

Binnen de groep van de andere westerse talen zijn Engels (44%), Frans (19%), Duits (16%) en Fries (10%) opnieuw de meest voorkomende. Het niet-westerse blok is wederom heterogeen van karakter, met een veelheid aan talen die tussen de 1% en 4% scoren: van Bahasa Indonesia en Berbers via Papiaments en Sarnami Hindi tot en met Turks en Urdu.

II.4 De talen die men beheerst

Gemiddeld genomen beheersen meertaligen ruim vier talen. Naast het Nederlands gaat het dan weer met name om andere westerse talen, veel meer dan om niet-westerse talen.

De talen die men beheerst – in %
Basis: meertalig opgevoed of nu behorend tot een meertalig gezin (n=265)

II.5 Herkomst

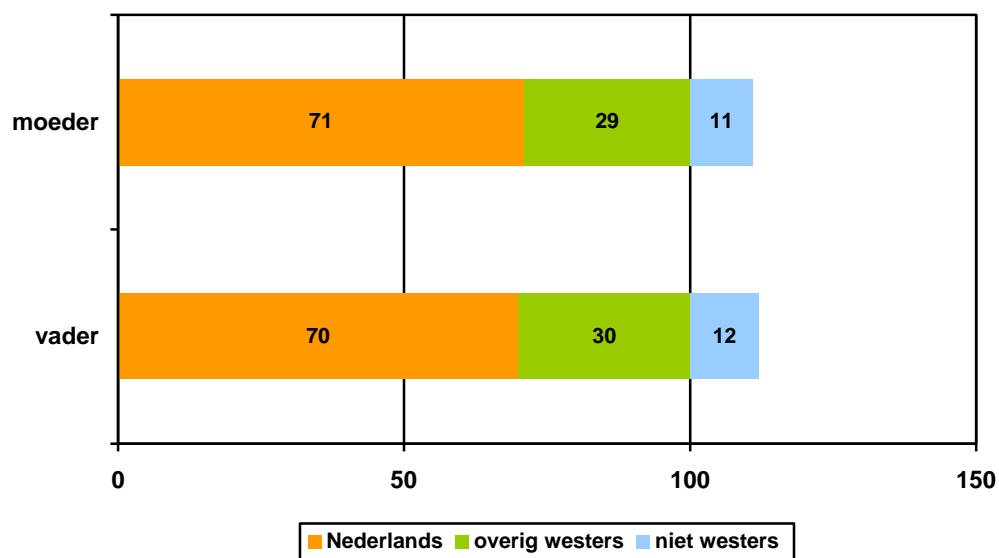
83% van de meertaligen is in Nederland of Vlaanderen zelf geboren. Van 6% stond de wieg in een ander Europees land, terwijl 11% ter wereld kwam in een ander werelddeel dan Europa.

De helft van deze steekproef (51%) woont dan ook al zijn hele leven in het Nederlandse taalgebied, terwijl 36% aangeeft dat al minimaal 30 jaar te doen. Voor slechts 13% geldt dat men zich korter geleden in dit taalgebied vestigde.

II.6 De ouders van de meertaligen

In lijn met het voorgaande leerde een ruime meerderheid van de moeders zowel als van de vaders van hen die meertalig opgroeiden Nederlands als eerste taal. Voor iets minder dan een derde was een andere westerse taal, terwijl circa 1 op de 10 ouders een niet westerse taal als eerste leerde. De cijfers tellen hier op tot boven de 100%, omdat zeker kinderen min of meer probleemloos twee talen tegelijkertijd kunnen. Daarom is niet altijd aan te geven welke taal 'de eerste' was.

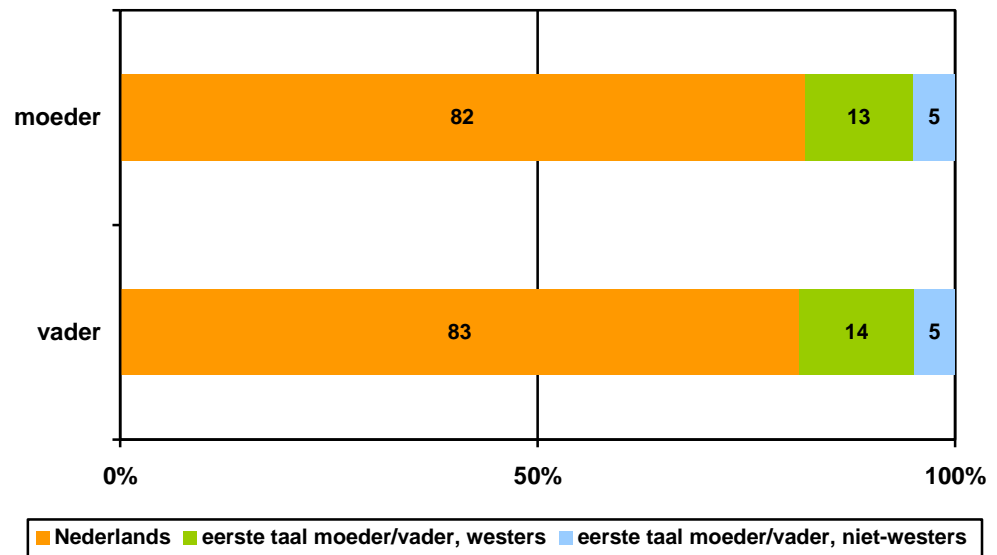
De eerste talen van vader en moeder – in %
Basis: meertalig opgevoed (n=194)

Uit de gecombineerde gegevens blijkt dat van alle meertaligen 19% twee ouders heeft die Nederlands niet als eerste taal leerden. Eveneens 19% had één anderstalige ouder, terwijl 59% twee ouders had die beiden in elk geval ook het Nederlands als eerste taal leerden. 'Ook' inderdaad, want vaak was er dan weer sprake van een andere, al dan niet westerse taal die door vader en/of moeder ook als eerste werd aangeleerd.

Als het Nederlands toch zo vaak de eerste taal of één van de eerste talen van vader of moeder was, dan ligt het voor de hand dat dit voor de meertaligen ook veelal de eerste taal was die men met moeder en/of vader sprak.

De eerste talen die men met moeder en vader sprak – in %
Basis: meertalig opgevoed (n=194)

De eerste taal die men zelf leerde, soms weer in combinatie met een andere taal, was voor 79% van hen die meertalig werden opgevoed Nederlands. 26% leerde (ook) een andere niet-westerse taal als eerste, terwijl dat voor 7% (ook) een niet-westerse taal was.

Al met al was voor 22% van de meertaligen Nederlands niet de eerste taal of een van de eerste talen die men leerde. Van dit beperkte groepje kende desondanks eenderde het Nederlands al voordat men in Nederland of Vlaanderen kwam wonen. Zo'n 40% leerde de taal op school nadat men hier kwam wonen, terwijl een kleine 10% de taal pas als volwassene leerde. Zij die de taal op school leerden, hadden daar over het algemeen weinig problemen mee.

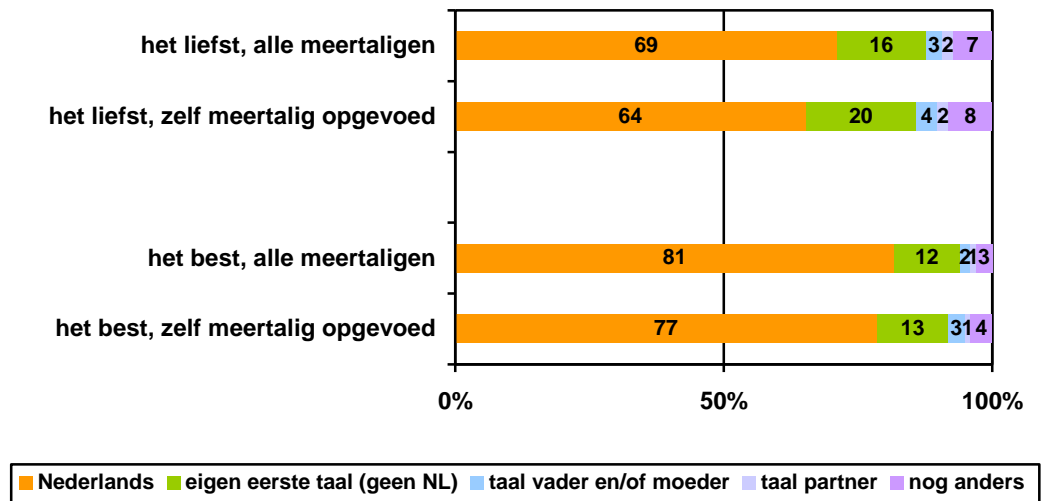
Alle meertaligen, zij het meertalig opgevoed of nu behorend tot een meertalig gezin, beoordelen hun kennis van het Nederlands met gemiddeld schoolcijfer van 8.3. Het gemiddelde bij hen die zelf meertalig zijn opgevoed wijkt daar niet van af.

II.7 Voorkeurstalen

Het liefst en het best

Van alle meertaligen, zowel zij die meertalig zijn opgevoed als zij die nu behoren tot een meertalig gezin, spreekt een ruime meerderheid het Nederlands zowel het liefst (69%) als het best (81%). Van verschil met de meer specifieke groep daarbinnen die meertalig is opgevoed, is nauwelijks sprake.

De talen die men het liefst en het best spreekt – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

Een partner uit den vreemde

Van alle meertaligen heeft eenderde een partner met een andere eerste taal dan het Nederlands. In lang niet alle gevallen is Nederlands in zo'n 'gemengd huwelijk' de voertaal. 34% spreekt meestal wel Nederlands, en 16% gebruikt het om en om met een andere taal. In 23% van de gevallen wordt echter meestal gekozen voor de eerste taal (geen NL) van de ondervraagde, terwijl bij 15% de eerste taal van de partner de voertaal is. Voor 13% restte er kennelijk geen andere oplossing dan nog een andere taal te kiezen die beide partners beheersen: meestal is dat het Engels.

Met het nageslacht uit deze multi linguïstische gezinnen wordt vaker 'altijd' (43%) of tenminste 'meestal' (23%) Nederlands gesproken. In 18% van de gevallen worden Nederlands en een andere taal

afgewisseld, terwijl 15% meestal of zelfs altijd voor een andere taal kiest.

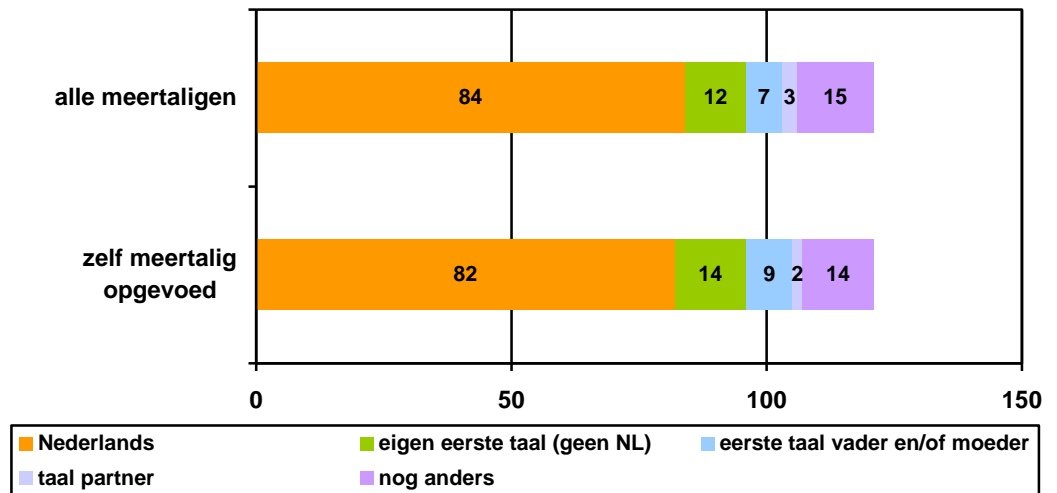
Broers en zussen

Driekwart van hen die meertalig zijn opgevoed heeft in Nederland en/of Vlaanderen ook één of meer broers en/of zussen wonen. Met hen wordt in tweederde van de gevallen (67%) altijd of meestal Nederlands gesproken. 12% kiest voor een mix van het Nederlands en de taal van de ouder(s), 15% meestal of altijd voor de taal van de anderstalige ouder(s).

Onder vrienden

Meertaligen spreken met hun vrienden gemiddeld 1,2 taal. Naast het Nederlands en de eigen eerste taal is dat vaak ook een andere 'vreemde' taal, waarschijnlijk om een al te grote spraakverwarring te voorkomen: Engels, Frans, Duits en Spaans, maar ook het Fries en nog een serie van andere talen.

Welke taal of talen spreekt u privé met uw beste vrienden – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

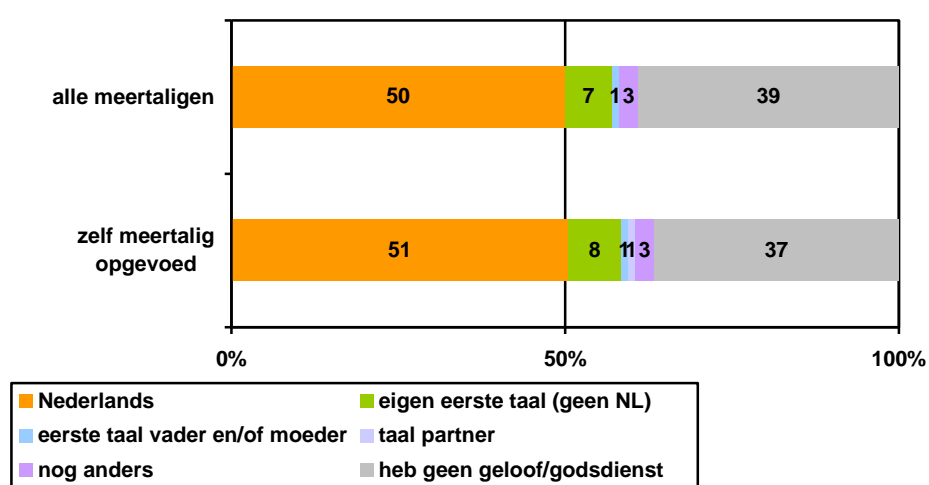

Het geloof

Het geloof wordt meestal in het Nederlands beleden, maar 7% kiest voor de eigen eerste taal. Als we de niet-gelovigen buiten beschouwing laten, gaat het om 11% van alle gelovigen die de eigen eerste taal verkiest.

Welke taal gebruikt u meestal als u uw geloof/godsdienst belijdt – in %

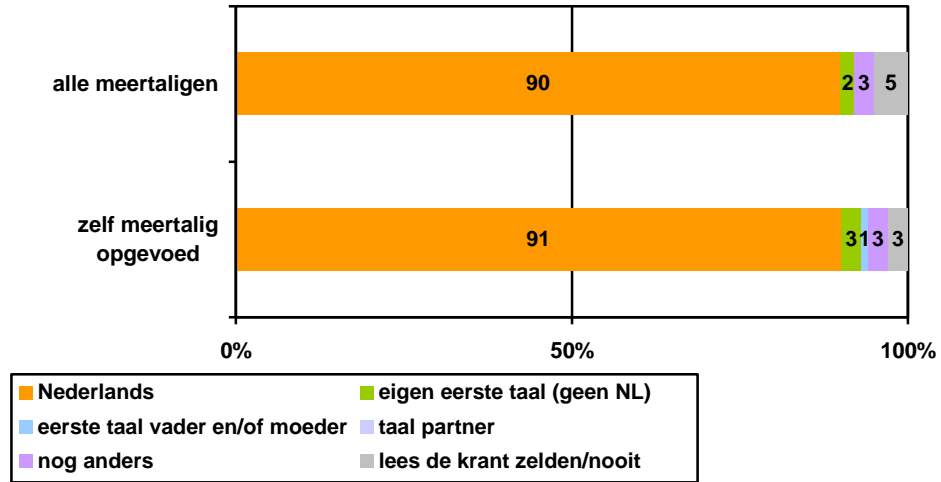
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

De krant

Voor de krant is het beeld zeer eenduidig: bijna iedereen kiest voor een Nederlandstalig dagblad.

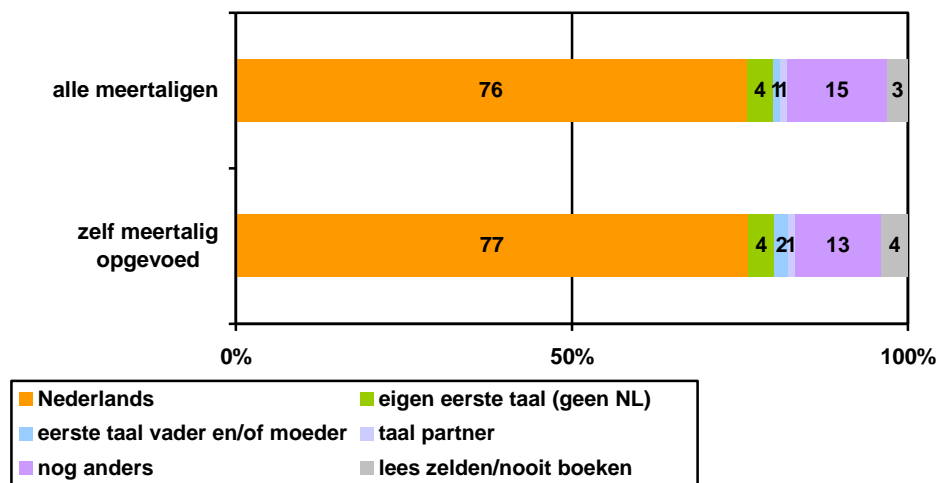
In welke taal leest u het liefst de krant – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

Een goed boek

Voor het lezen van een goed boek is behalve Nederlands ook een andere vreemde taal favoriet: vaak het Engels, als de originele taal van dat boek.

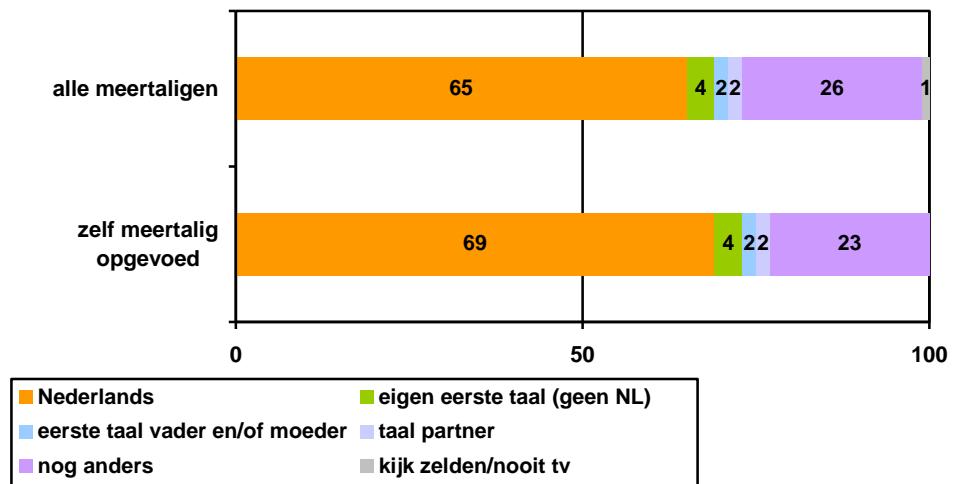
In welke taal leest u het liefst een goed boek – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

Televisie

Voor tv kijken geldt het voorgaande in versterkte mate. Naast Nederlands is het Engels als originele taal van een programma vaak favoriet. Los van kinderprogramma's is nasynchronisatie in ons taalgebied ongebruikelijk.

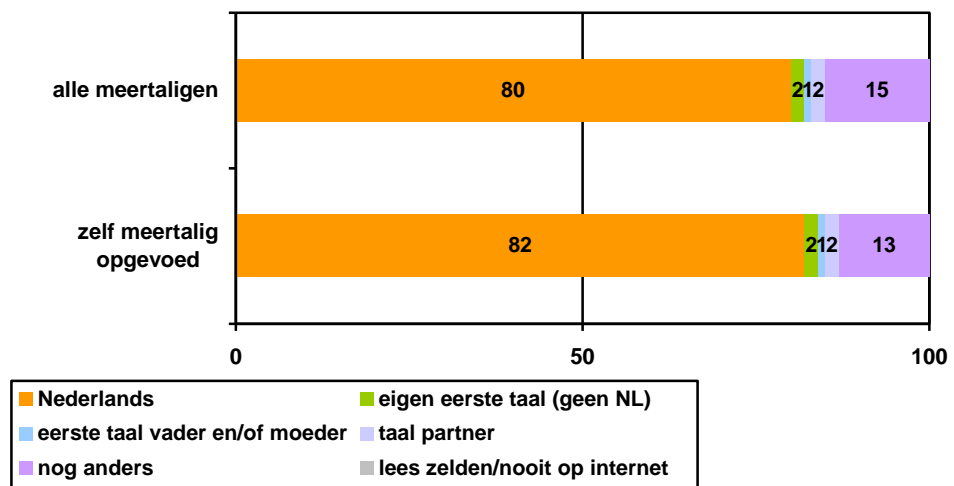
In welke taal kijkt u het liefst televisie – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

Lezen op internet

Hoe internationaal internet ook moge zijn, het Nederlands is voor de lezer van teksten op het web nog verreweg de favoriete taal. Slechts 15% kiest voor het Engels of kan het weinig schelen.

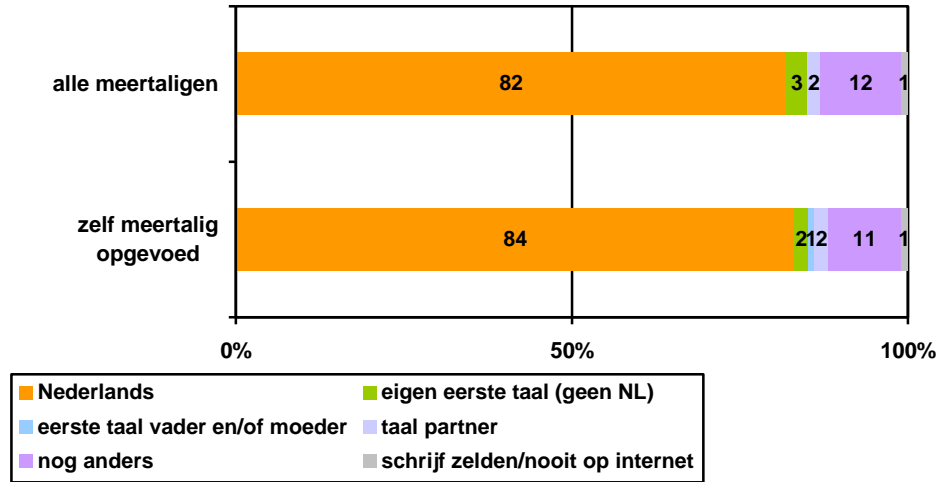
In welke taal leest u het liefst op internet – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

Schrijven op internet

Dezelfde conclusie kan getrokken worden voor het schrijven op internet, bijvoorbeeld in mailberichten of op social media: Nederlands is favoriet.

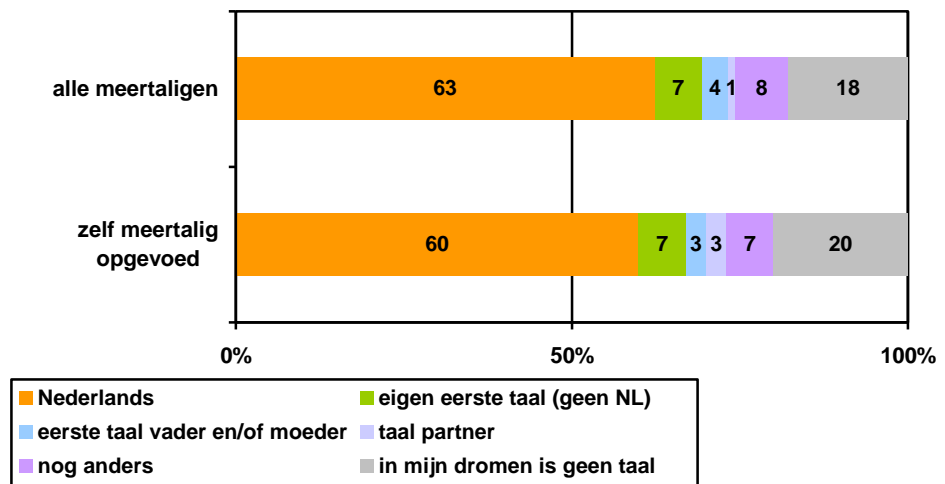
In welke taal schrijft u het liefst op internet – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

Dromen

Volgens 18% is er geen taal in dromen, maar bij de anderen is die er toch wel. Relatief is het belang van de eigen eerste taal of die van de ouders hier groot, zoals dat ook voor het belijden van een geloof in taal gold.

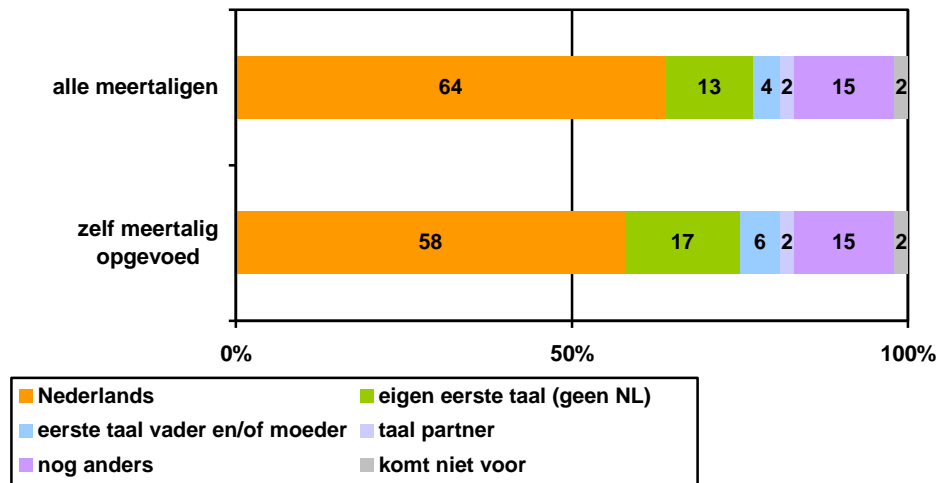
In welke taal droomt u (meestal) – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

Krachttermen

Ook voor krachttermen is de eigen eerste taal of die van de ouders relatief geschikt. Het Engels herbergt eveneens geschikte varianten op dit thema:

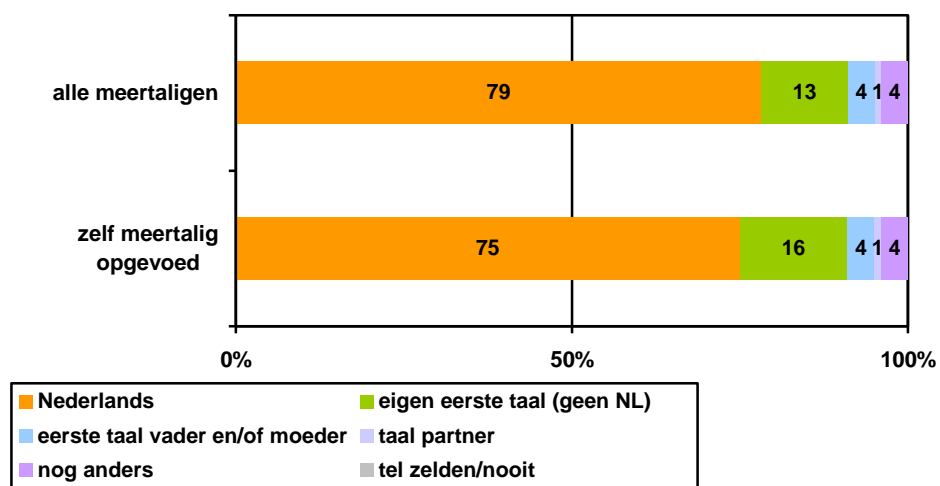
Welke taal gebruikt u bij plotselinge schrik/pijn – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

Tellen

Als het op tellen aankomt, is het Nederlands voor zo'n 20% van de meertaligen niet de meest geëigende taal. 13% valt terug op zijn eigen eerste taal, waarin men veelal ook de eerste sommetjes zal hebben gemaakt:

In welke taal telt u – in %
Basis: alle meertaligen (n=265), resp. meertalig opgevoed (n=194)

II.8 Taal en opvoeding

De beoordeling van de uitspraken over taal en opvoeding wordt gemakshalve behandeld in paragraaf III.4, waarin ze wordt afgezet tegen de mening van beide landelijke steekproeven.

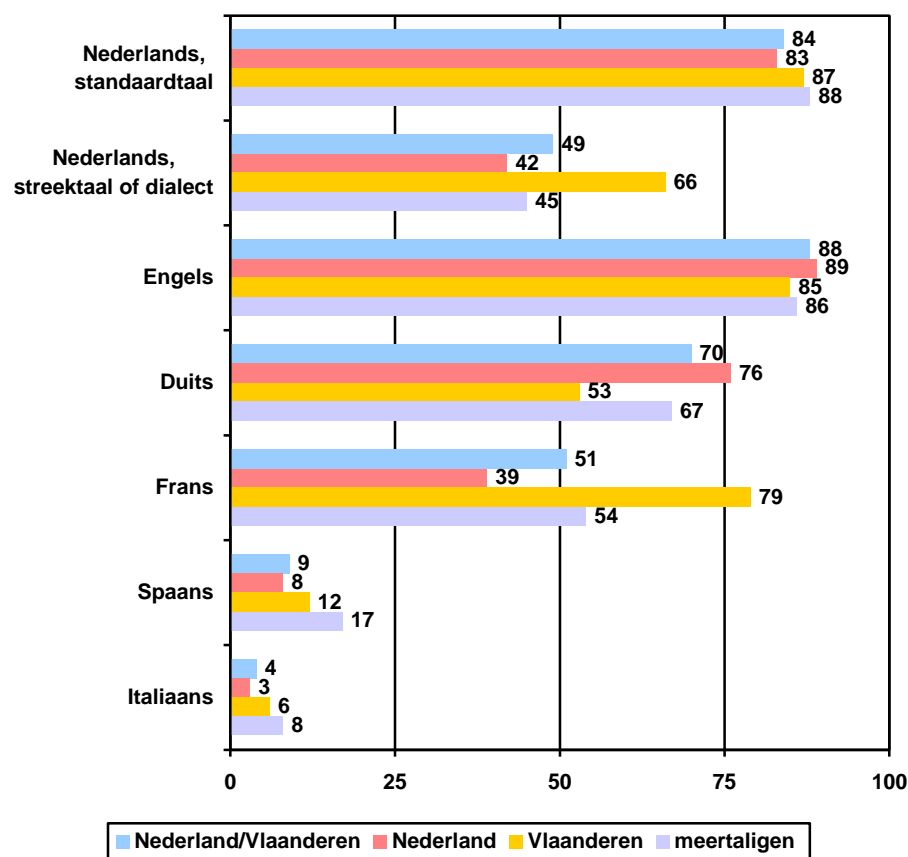
III. SAMENVATTING STEEKPROEVEN

REPRESENTATIEVE

III.1 Taalbeheersing en taalgebruik

Waar meertaligen per persoon gemiddeld 4,1 taal beheersen, blijft dat in de representatieve steekproef beperkt tot 3,7 – toch een indrukwekkend gemiddelde. In Nederland is dat 3,6 taal, in Vlaanderen 4,0. De accenten zijn verder duidelijk. In Vlaanderen wordt veel meer een streektaal, dialect en Frans gesproken dan in Nederland, waar weer meer mensen het Duits beheersen.

Welke van deze talen kunt u spreken en/of lezen? – in %
Basis: allen Nederland/Vlaanderen (n=815)

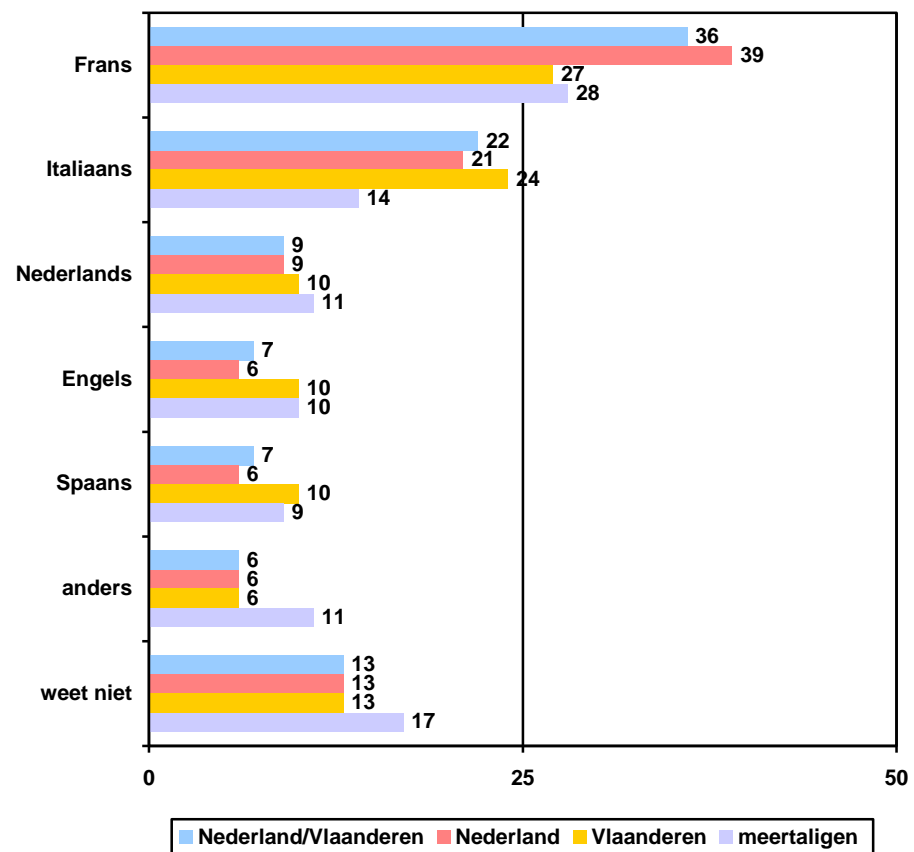

Gemiddeld beoordeelt men zijn kennis van het Nederlands met een 8,2. In Nederland is dat 8,0, in Vlaanderen maar liefst 8,9. Het gemiddelde bij de meertaligen bedroeg 8,3.

III.2 Oordeel over talen

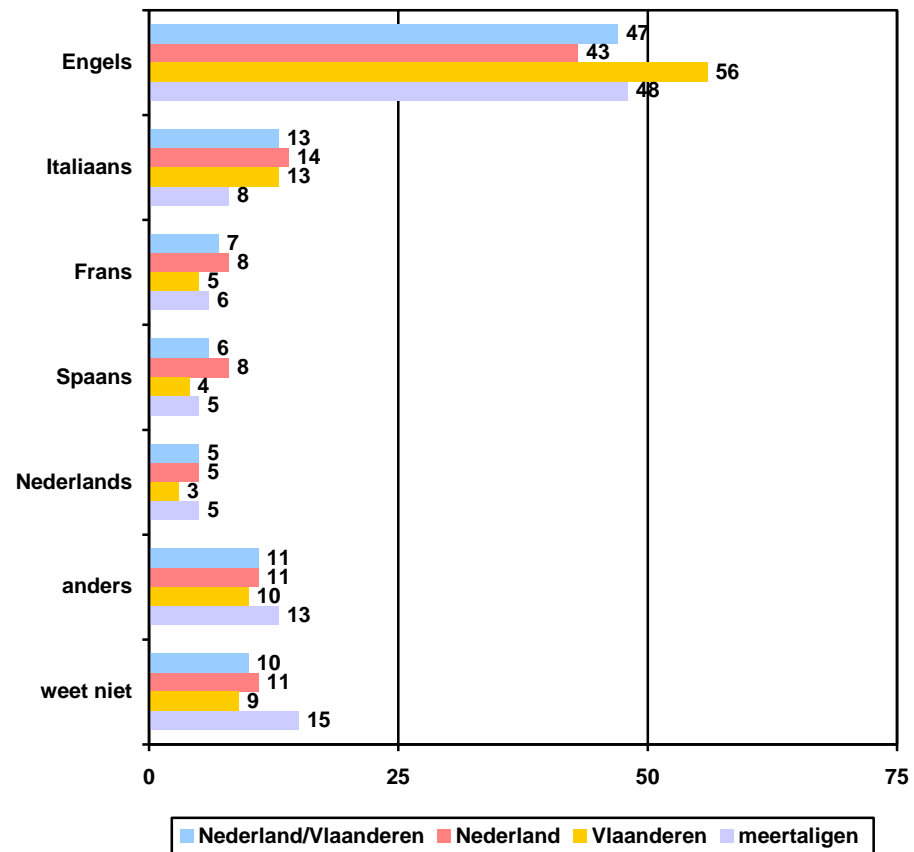
‘Stel dat er één taal is die het beste bij de liefde past, een taal die je de taal van de liefde’ zou kunnen noemen, welke taal is dat dan naar uw gevoel?’ Voor die taal moeten we naar Zuid-Europa, gezien de leidende posities van het Frans en het Italiaans. Nederlanders neigen daarbij veel meer naar het Frans dan Vlamingen, die iets meer kiezen voor Italiaans, Engels of Spaans. Meertaligen hebben enerzijds een wat meer gevarieerde keuze, maar kunnen ook meer dan gemiddeld de vraag niet beantwoorden.

De taal van de liefde – in %
Basis: allen

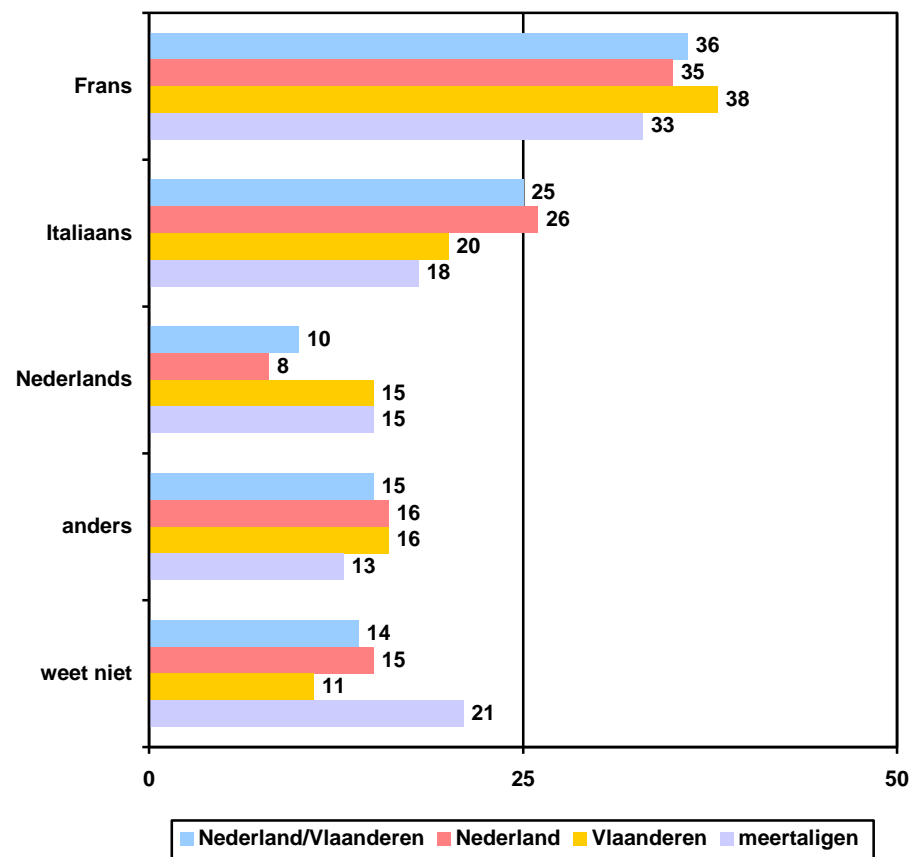
Bij de vraag over de taal van de muziek wint Engels het zeer duidelijk van alle andere talen, inclusief ook het Nederlands. Bij Vlamingen is dat nog meer dan gemiddeld het geval, terwijl meertaligen ook hier weer meer problemen hebben bij het bepalen van hun keuze.

De taal van de muziek – in %
Basis: allen

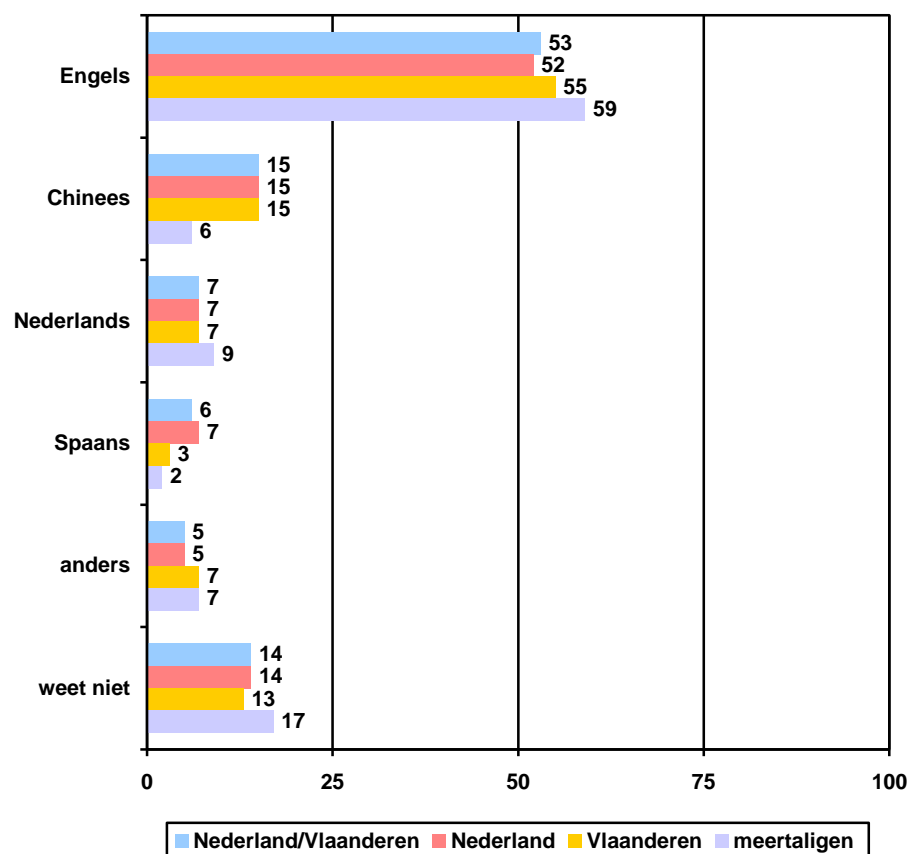
Evenals voor de taal van de liefde moeten we voor de taal van de keuken afreizen naar meer zuidelijke oorden, Frankrijk en Italië. De Nederlandse keuken is in Vlaanderen meer geliefd dan in Nederland, waar weer vaker de voorkeur uit gaat naar Italië. Een op de vijf meertaligen, duidelijk meer dan gemiddeld, weet hier geen keuze te maken.

De taal van de keuken – in %
Basis: allen

Voor de toekomst kunnen we het beste terecht in het Anglosaksische taalgebied of in China. Nederlands is zeker niet de taal van de toekomst, hoewel dat natuurlijk niet betekent dat deze taal met uitsterven wordt bedreigd.

De taal van de toekomst – in %
Basis: allen

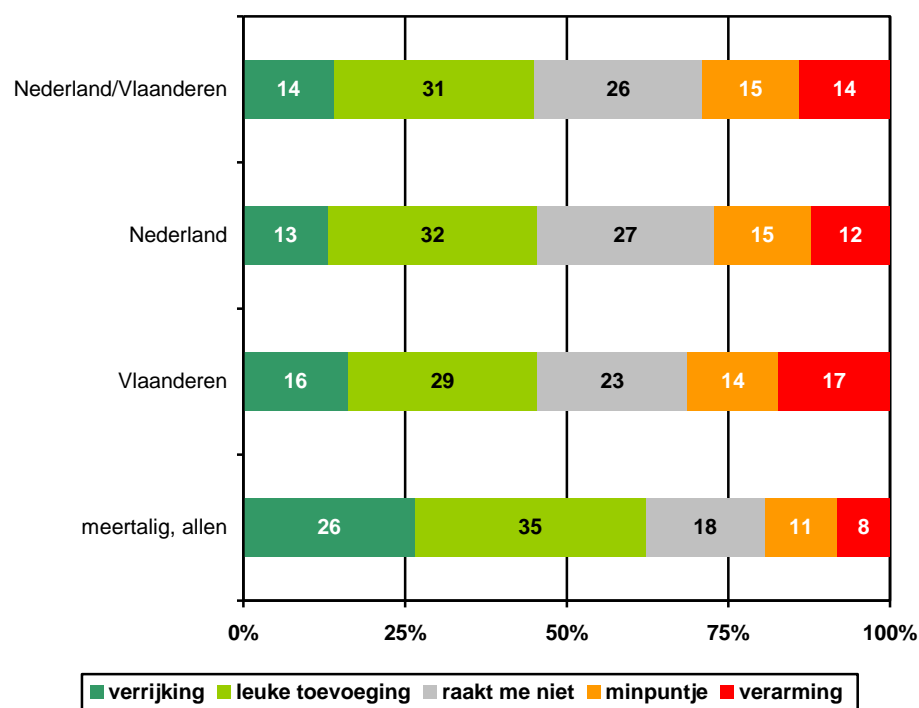

III.3 Meertaligheid in het algemeen

Meertaligheid in de stad

Feit is dat vooral in de steden van Nederland en België tegenwoordig veel meer talen te horen of te zien zijn dan in het nog niet eens zo verre verleden. Dat kan de burger een zorg zijn, maar het kan ook iets met hem doen. Onderstaande grafiek laat zien dat het verschijnsel maar een kwart van de populatie onberoerd laat. Zo'n 45% vindt het een verrijking of op zijn minst een leuke toevoeging aan onze cultuur, terwijl een kleine 30% juist meent dat het die cultuur geen goed doet. Nederlanders en Vlamingen zitten min of meer op één lijn, terwijl meertaligen het verschijnsel meer dan gemiddeld als positief beschouwen.

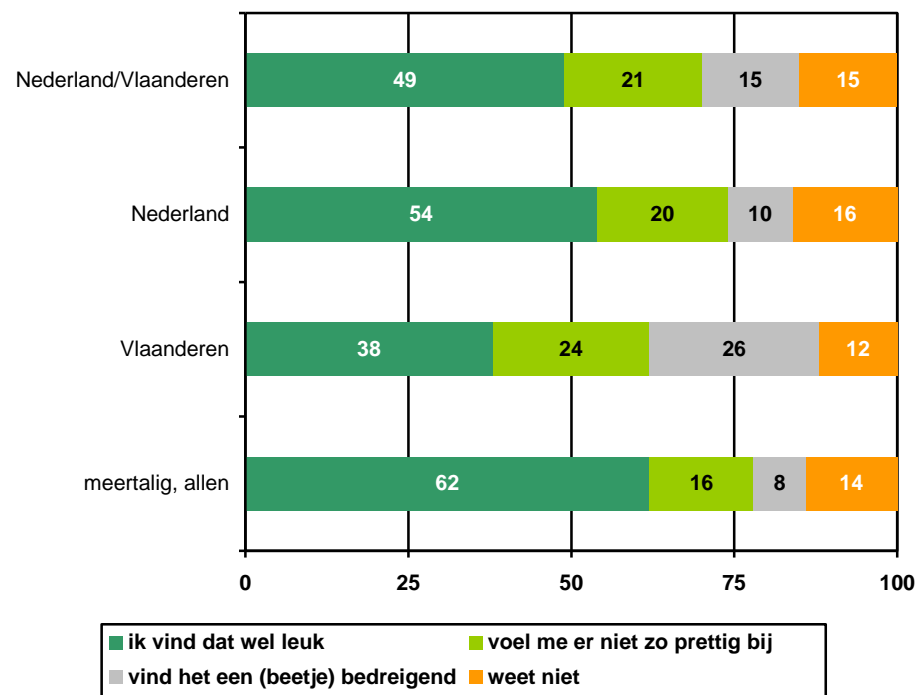
Wat doet de hoeveelheid talen die je vooral in de steden van Nederland en België hoort of ziet voor onze cultuur – in %
Basis: allen

Toch wordt het beeld wat minder prettig als over dit verschijnsel een meer direct oordeel wordt gevraagd. De helft van de totale steekproef zegt die 'veeltaligheid' dan wel 'leuk' te vinden, maar zo'n 20% voelt zich er niet zo prettig bij. 15% vindt het zelfs een beetje bedreigend. Vlamingen kiezen veel meer dan Nederlanders voor de negatieve kant, meertaligen veel meer dan alle andere groepen voor de positieve.

En het oordeel over de hoeveelheid talen die je vooral in de steden van Nederland en België hoort of ziet voor onze cultuur – in %

Basis: allen

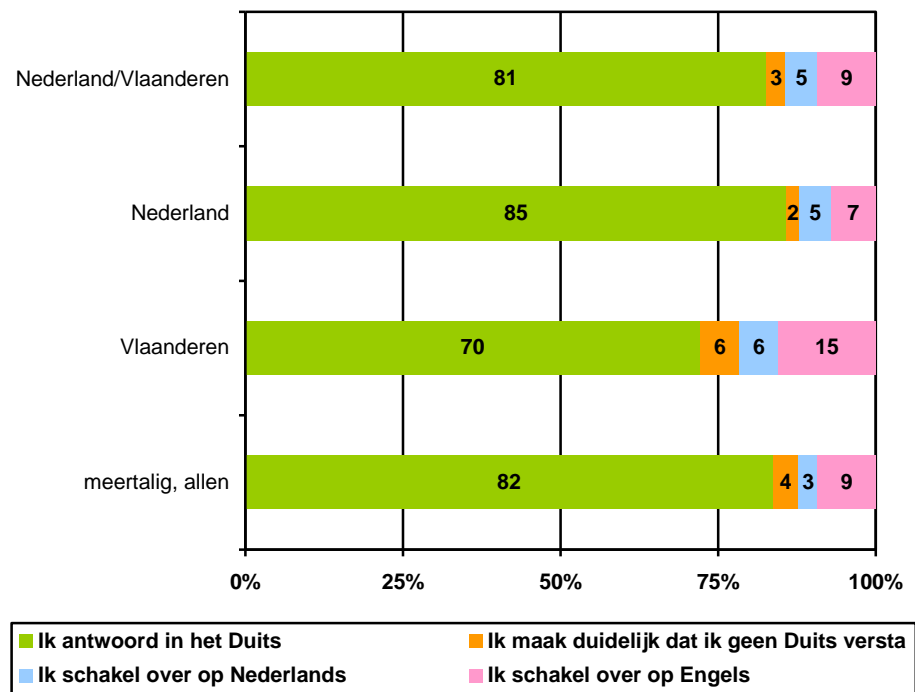

Hulp voor de verdwaalde toerist

Voor de verdwaalde toerist die in het Duits de weg vraagt wordt een behoorlijke dosis wellevendheid getoond. Acht op de tien ondervraagden helpt hem in diezelfde taal uit de brand, zelfs als de kennis daarvan misschien niet perfect is. Vlamingen beheersen de taal minder vaak dan Nederlanders, en wijken daarom meer uit naar het Engels. Slechts zeer weinigen vallen terug op het Nederlands.

Stel, u wordt op straat aangesproken door iemand die u in het Duits de weg vraagt. Wat doet u dan? – in %

Basis: allen

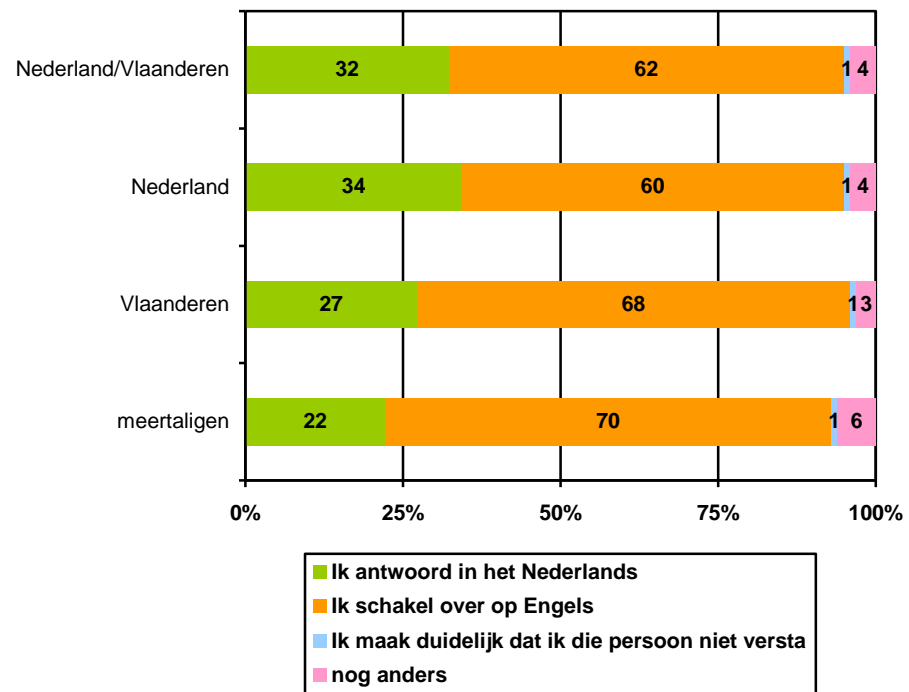

Volop hulp wordt ook geboden aan de verweesde toerist die in gebroken Nederlands met een zwaar Engels accent de weg vraagt. Zes op de tien ondervraagden, bij Vlamingen en meertaligen zelfs zeven op de tien, hebben geen zin in een moeizame conversatie en schakelen over op het Engels. Een op de drie mensen hecht mogelijk wat meer aan het educatieve aspect, en probeert in het Nederlands te helpen. Slechts zeer weinigen kiezen voor een minder elegante oplossing.

Stel, u wordt op straat aangesproken door iemand die u de weg vraagt in gebroken Nederlands, met een zwaar Engels accent.

Wat doet u? - in %

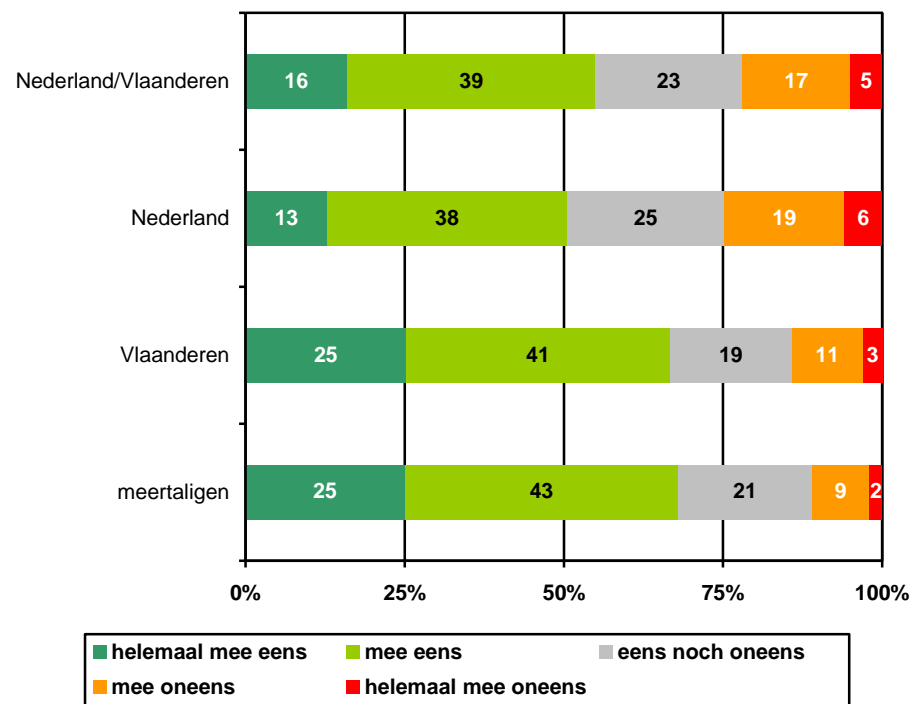
Basis: allen

Nut en noodzaak van meertaligheid

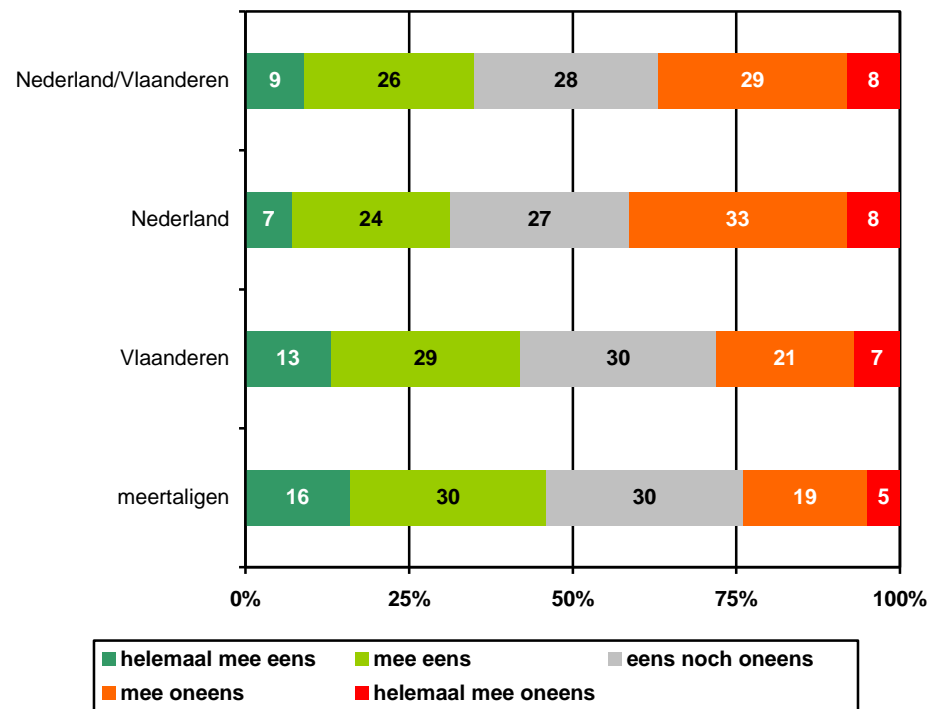
Moet de Nederlandse of Vlaamse burger meer talen beheersen om adequaat te kunnen werken? Helemaal eenduidig is de mening daarover niet. Ruim de helft vindt van wel, Vlamingen (66%) en meertaligen (68%) echter veel meer dan Nederlanders (51%). Een kwart van de Nederlanders vindt die beheersing van meer talen niet onontbeerlijk voor het werk, opmerkelijk toch gezien de alom aanwezige kennis en de veelal uitgesproken waardering daarvoor door buitenlanders.

Wie in Nederland/Vlaanderen woont, moet meer talen kennen om goed te kunnen werken – in %
Basis: allen

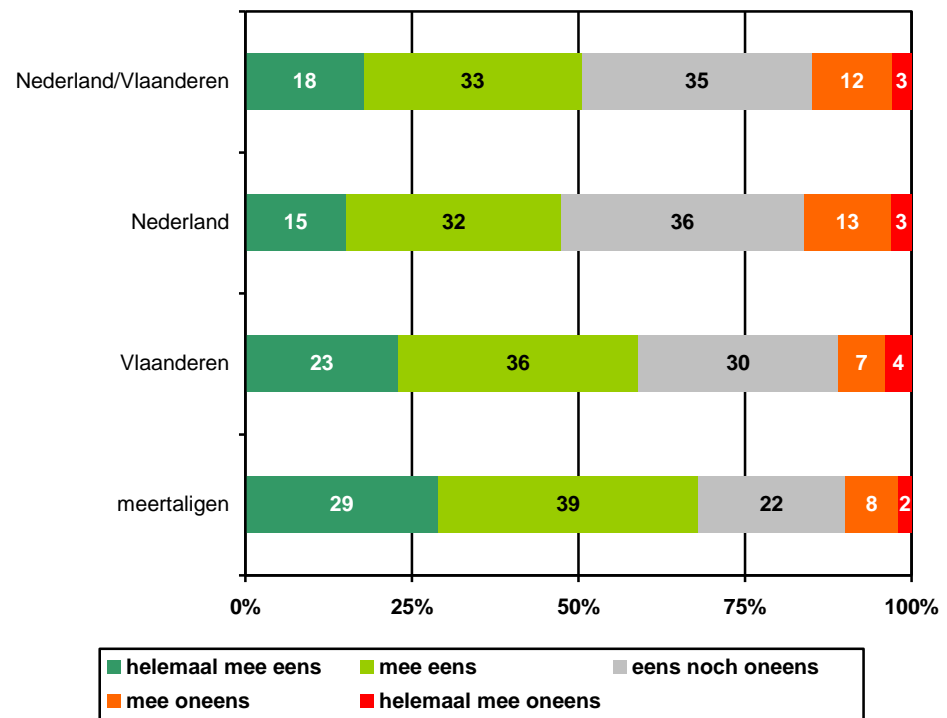
Voor het goed kunnen functioneren in de maatschappij wordt een redelijke mate van talenkennis minder belangrijk geacht dan voor het werk. In omvang ongeveer gelijke groepen vinden het wel (35%) of juist niet (37%) noodzakelijk om goed te kunnen leven. Ook hier hechten Vlamingen (42%) en meertaligen (46%) veel meer belang aan talenkennis dan Nederlanders (31%).

Wie in Nederland/Vlaanderen woont, moet meer talen kennen om goed te kunnen leven – in %
Basis: allen

De helft van de totale steekproef vindt het fijn dat er veel talen zijn, eenderde laat dat min of meer koud en zo'n 15% vindt het misschien lastig, heeft er in elk geval weinig mee. Nederlanders zijn er minder over te spreken dan Vlamingen of meertaligen. Dit is toch ook weer een bijzondere uitkomst voor een land dat van nature open staat voor andere culturen en de bijbehorende talen – zo het daar voor zijn bestaan niet van afhankelijk is.

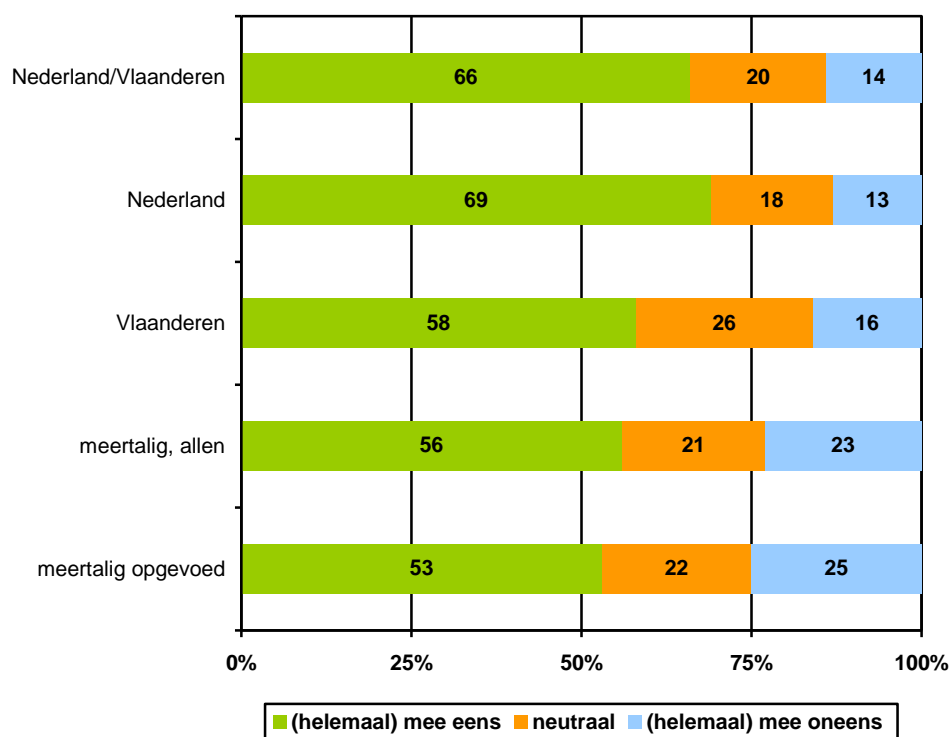
Ik vind het fijn dat er veel talen zijn – in %
Basis: allen

III.4 Taal en opvoeding

Tot slot werd aan de steekproef een zestal uitspraken voorgelegd over taal en opvoeding. Allereerst blijkt tweederde van de respondenten de stelling te onderschrijven dat ouders hun kinderen bij voorkeur in het algemeen Nederlands moeten opvoeden en niet in een dialect of in een andere taal. Slechts 14% is het hier niet mee eens. Vlamingen oordelen genuanceerder, waarschijnlijk vanwege het relatief grote belang van streektaal en dialect in hun woongebied. Van de meertaligen is zelfs een kwart het niet met deze uitspraak eens – zij ervaren hun meertalige opvoeding zeker niet als een belemmering.

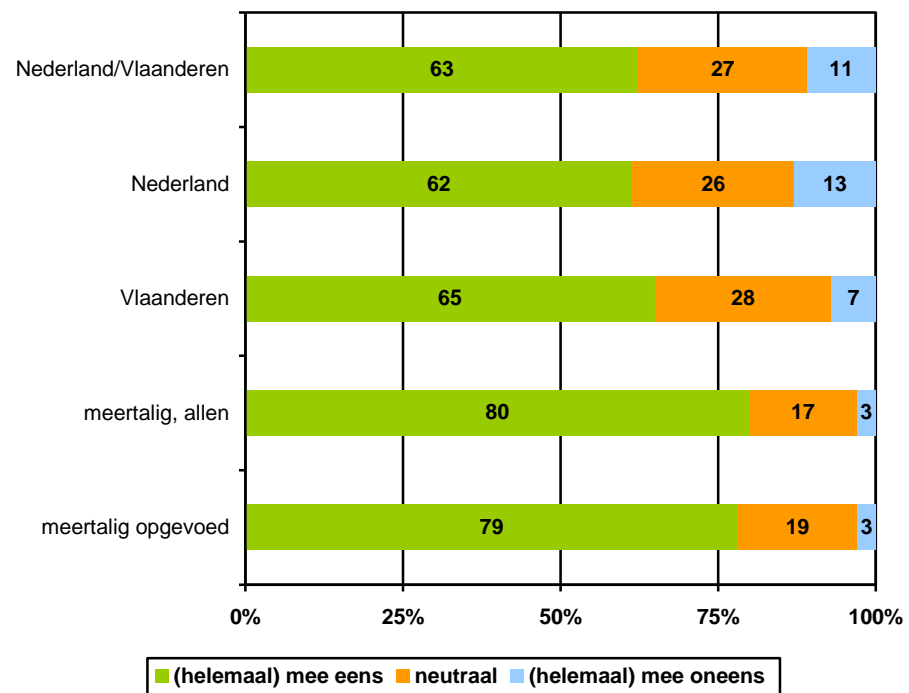
Ouders in Nederland/Vlaanderen moeten hun kinderen bij voorkeur opvoeden in het algemeen Nederlands, dus niet in een dialect of andere taal – eens/oneens in %
Basis: allen

Eveneens tweederde van de steekproef onderschrijft de uitspraak dat een meertalige opvoeding altijd profijtelijk is voor een kind. De uitkomsten in Nederland en Vlaanderen liggen dicht bij elkaar. Van de meertaligen is maar liefst 80% het hier mee eens, en slechts 3% niet. Het lag ook niet in de lijn der verwachting dat ze hun eigen opvoeding onderuit zouden halen.

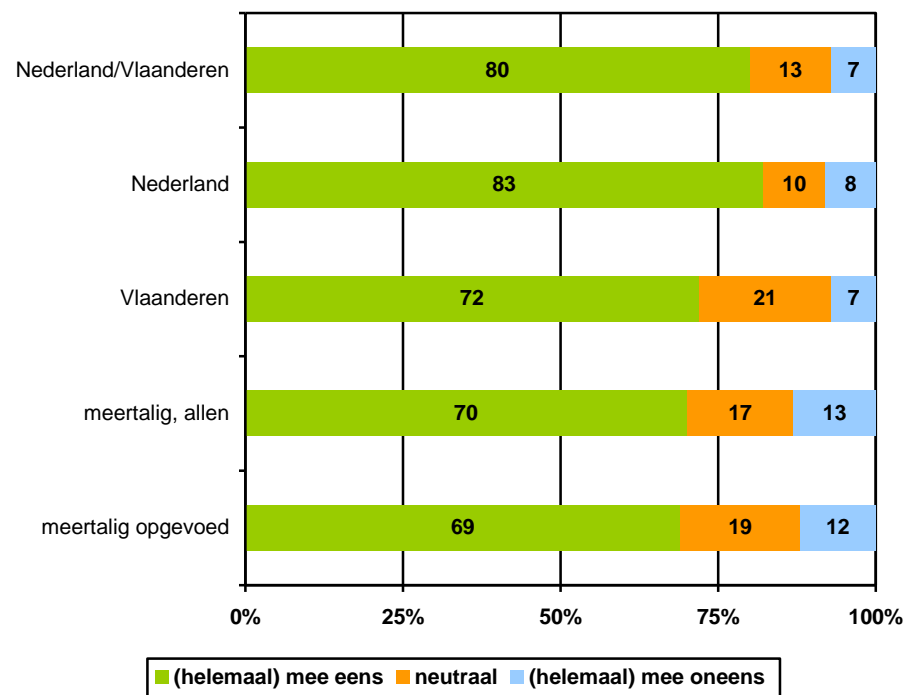
Als het kan, moeten ouders hun kinderen in meer dan één taal opvoeden, daar hebben kinderen altijd profijt van – eens/oneens in %

Basis: allen

Ontslaat een gebrekkige beheersing van het Nederlands ouders van de plicht om hun kinderen zo veel mogelijk in het Nederlands op te voeden? 'Nee' zegt 80% resoluut, en dat dan met name in Nederland. Hier liggen Vlamingen en meertaligen op één lijn, met meer mededogen voor de ouder die de taal niet vloeiend spreekt – dan misschien maar een andere taal in plaats van kreupel Nederlands.

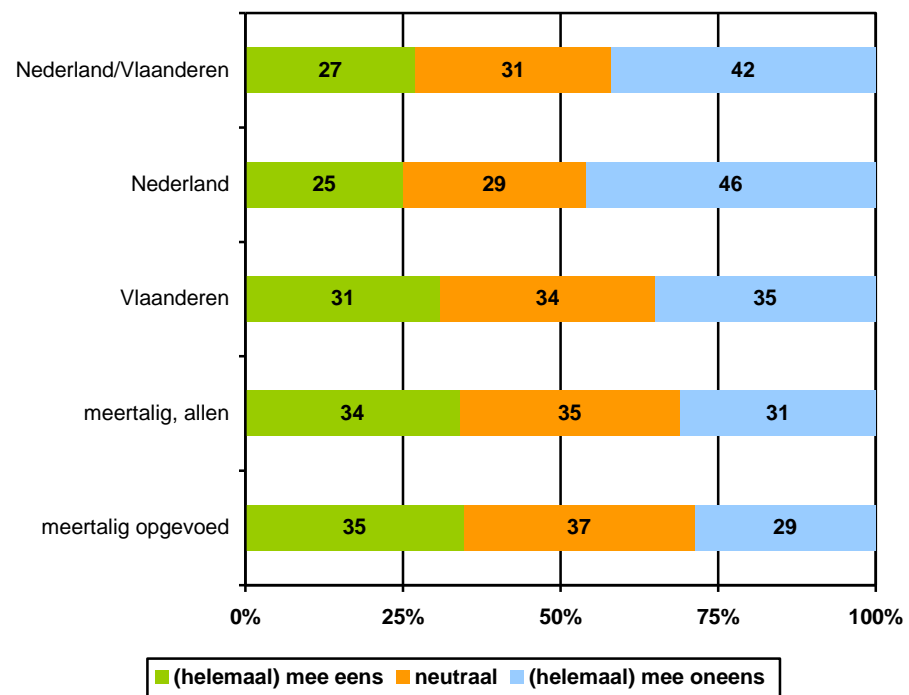
***Ouders in Nederland/Vlaanderen die het Nederlands niet zo goed beheersen, moeten toch proberen hun kinderen zo veel mogelijk in het Nederlands op te voeden – eens/oneens in %
Basis: allen***

Het gaat met name Nederlanders dan ook duidelijk te ver als ouders hun kinderen in een andere taal dan het algemeen Nederlands zouden opvoeden bij gebrek aan kennis van dat AN. Bij Vlamingen is er al duidelijk meer begrip voor zo'n pragmatische oplossing, terwijl meertaligen er zelfs eerder voor- dan tegenstander van zijn. Een deel van hen zal het in de praktijk ook overkomen zijn.

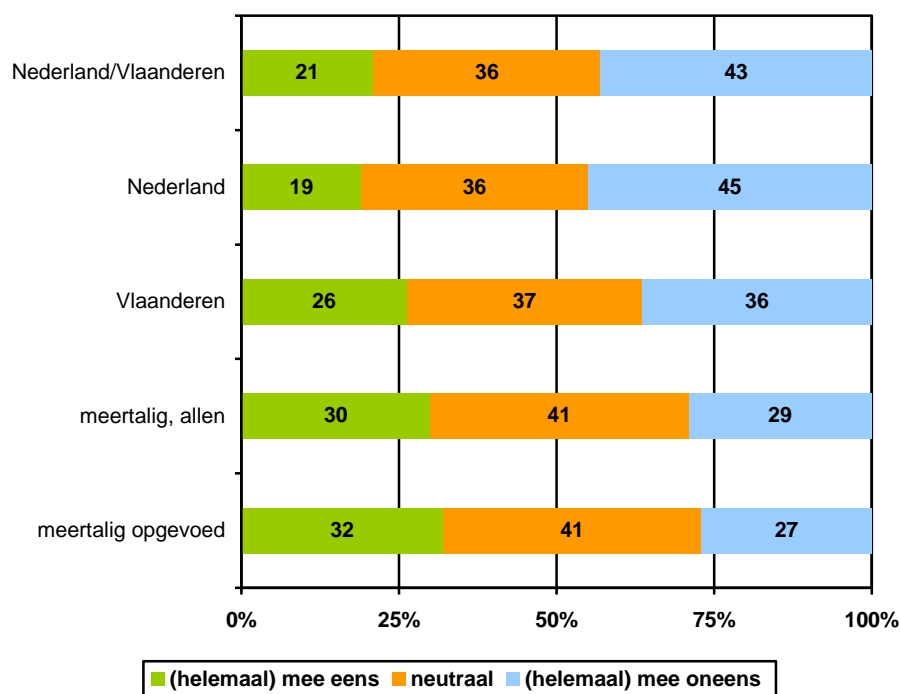
Ouders in Nederland/Vlaanderen die het algemeen Nederlands niet zo goed beheersen, kunnen hun kinderen beter opvoeden in de taal (dat kan ook een dialect zijn) die ze wel goed beheersen – eens/oneens in %

Basis: allen

Ook uit de beoordeling van onderstaande uitspraak blijkt, dat veel mensen en met name weer Nederlanders de leidende rol van het Nederlands in de opvoeding maar moeilijk kunnen loslaten. Vrij vertaald vinden ruim vier op de tien Nederlanders dat Nederlands thuis toch echt de voertaal moet zijn; dat een andere taal niet goed is voor de schoolprestaties. Vlamingen, en vooral meertaligen zijn meer rekkelijk, of in elk geval meer genuanceerd over de absolute noodzaak van het Nederlands als opvoedtaal.

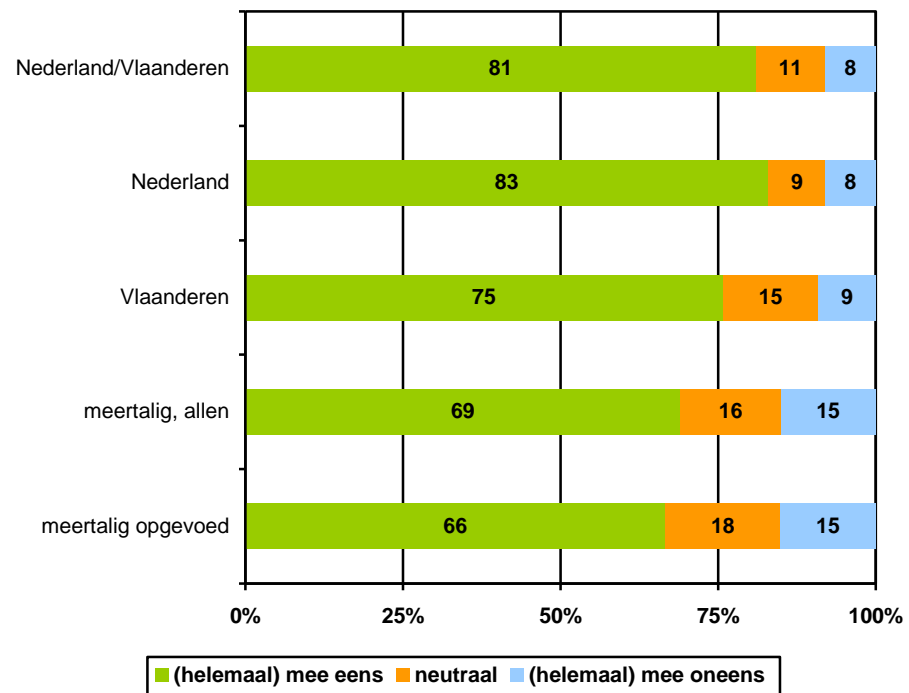
Als ouders thuis in Nederland/Vlaanderen met hun kinderen een taal spreken die ze goed beheersen, ook als dat géén Nederlands is, is dat beter voor de schoolprestaties van hun kinderen – eens/oneens in %
Basis: allen

In lijn met het voorgaande zijn acht op de tien respondenten het er over eens, dat een anderstalige opvoeding thuis slecht is voor de Nederlandstalige ontwikkeling van het kind. Vlamingen, en zeker meertaligen zijn hierover opnieuw meer genuanceerd, maar ook van deze groepen onderschrijft een ruim meerderheid de stelling.

Als ouders thuis in Nederland/Vlaanderen in de opvoeding geen Nederlands spreken, leren hun kinderen het Nederlands minder goed – eens/oneens in %

Basis: allen

Tot zover deze samenvatting.

IV. VERANTWOORDING

IV.1 Opdracht

In mei 2011 verleende De Nederlandse Taalunie in Den Haag aan Trendbox B.V. in Amsterdam Zuidoost opdracht tot het uitvoeren van een onderzoek met als onderwerp *Meertaligheid*.

IV.2 Achtergronden en doelstelling

De Nederlandse Taalunie is de beleidsorganisatie waarin Nederland, België en Suriname samenwerken op het gebied van de Nederlandse taal, taalonderwijs en letteren. In het kader van het *Verdrag inzake de Nederlandse Taalunie* ontwikkelen Nederland en Vlaanderen op deze terreinen al vanaf 1980 gezamenlijk beleid. Sinds 2004 is Suriname geassocieerd lid van de Taalunie, en is het land betrokken bij een groot aantal projecten. De Taalunie richt zich op het Nederlands binnen zowel als buiten haar taalgebied.

Op 9 september 2005 bracht de Nederlandse Taalunie, ter ere van haar vijftienvigjarig jubileum, voor het eerst *Taalpeil* uit. *Taalpeil* is een jaarlijkse uitgave ("krant"), bedoeld om feiten, meningen en cijfers over de Nederlandse taal aan een breed publiek aan te bieden en interesse voor het Nederlands te ontwikkelen. In *Taalpeil 1* werd aandacht besteed aan het gebruik van het Nederlands (nu en in de toekomst), aan het Nederlands op de werkvloer, in de thuissituatie, in de media en op internet. In de tweede editie van *Taalpeil*, verschenen in november 2006, stond het onderwerp *lezen in de vrije tijd* centraal. *Taalpeil 3* (november 2007) stond in het teken van *het onderwijs Nederlands in het Nederlandse taalgebied*. In *Taalpeil 4* (november 2008) werd ingegaan op het thema *burger, taal en overheid*. Het thema van *Taalpeil 5* (november 2009) was *taalvariatie*. De meeste recente editie, *Taalpeil 6* (november 2010), behandelde het thema *Nederland, Wereldtaal*.

De inhoud van elk van de kranten bestaat uit interviews, citaten, illustraties, columns, cartoons en gedichten, en uit resultaten verkregen via onderzoek onder consumenten. Ondergetekende voerde namens Trendbox het onderzoek voor de eerste, tweede, vierde, vijfde en zesde editie van *Taalpeil* uit, en werd ook verantwoordelijk gesteld voor de uitvoer en rapportage van het onderzoek ten behoeve van *Taalpeil 7*. Het centrale thema was ditmaal *Meertaligheid in Nederlandstalige huishoudens*.

IV.3 Opzet van het onderzoek

Doelgroep

Het veldwerk voor dit onderzoek diende te worden uitgevoerd onder representatieve steekproeven uit de populatie van achttien jaar en ouder in Nederland en Vlaanderen. Suriname viel ditmaal buiten de steekproef.

Aanvullend werd, alleen in Nederland, een steekproef ondervraagd van personen bij wie thuis meer talen gesproken worden, of die opgroeiden in een gezin waar dat geval was.

Methode

Evenals bij eerdere edities werd het veldwerk in beide onderzoekslanden online uitgevoerd. Voor deze aanpak pleitten pragmatische redenen als budget en een snelle doorlooptijd. Inhoudelijk gezien zijn er in dit geval ook geen belangrijke bezwaren tegen de online methodiek aan te voeren.

Bij online veldwerk wordt aan de potentiële respondenten een e-mail verstuurd met daarin, naast een korte uitleg over het onderzoek, een hyperlink en een uniek password. Daarmee krijgen zij eenmalig toegang tot de vragenlijst, geplaatst op een van de servers van Trendbox. De routing binnen het online script is volledig geautomatiseerd, zodat de individuele respondent alleen vragen krijgt voorgelegd die voor hem relevant zijn. De opname van een beperkt aantal controlevragen maakt validatie van de data na afsluiting van het veldwerk mogelijk. Omdat op individueel niveau kan worden geregistreerd wie wel en wie niet aan het onderzoek heeft meegewerkt, kan een reminder op elk gewenst moment worden gestuurd. Afhankelijk van de response en de tijdsdruk achter het onderzoek, wordt na circa een week in principe één reminder verstuurd aan degenen die tot dan toe niet reageerden op het onderzoek.

Online veldwerk buiten Nederland wordt door Trendbox uitbesteed aan gerespecteerde, zo mogelijk ISO-gecertificeerde panelinstituten. Het veldwerk wordt uitgevoerd via de eigen soft- en hardware van Trendbox. De responsecontrole valt onder de verantwoordelijkheid van de onderaannemer, de controle op de validiteit van de gegeven antwoorden vindt plaats bij Trendbox.

Steekproefomvang en samenstelling

Bij de bepaling van de omvang en samenstelling van de steekproef speelde minimaal een viertal belangrijke criteria een rol. We sommen, in enigszins willekeurige volgorde, op:

- De totale steekproef moet representatief zijn, of gemaakt kunnen worden, voor het universum dat de doelgroep van dit onderzoek vormt. Dit universum bestaat uit de Nederlandstalige populatie in Nederland en Vlaanderen van achttien jaar en ouder.
- De totale steekproef moet dusdanig van samenstelling en omvang zijn, dat uitspraken over de deelpopulaties (Nederland en Vlaanderen) in statistisch opzicht mogelijk en verantwoord zijn. De ervaring leert bovendien dat juist verschillen tussen dit soort groepen het in de media “goed doen”.
- De totale steekproef moet dermate groot in omvang zijn, dat deze voldoet aan het criterium dat diverse media hanteren voor publicatie van gegevens uit steekproefonderzoek. Deze grens ligt bij minimaal n=500 respondenten.
- De samenstelling van de totale steekproef moet getalsmatig min of meer in overeenstemming zijn met het belang dat de deelpopulaties in het grote geheel der Nederlandstalige bevolking hebben.

Dit bracht ons evenals in voorgaande jaren tot de keuze voor ondervraging van netto n=500 Nederlanders en n=300 Vlamingen. Deze representatieve steekproeven zijn groot genoeg om op individueel niveau over te kunnen rapporteren, en om daarbinnen naar doelgroepen te segmenteren. Door herweging, in de verhouding 71% (Nederland) vs. 29% (Vlaanderen), kan ook een voor het gehele taalgebied representatieve rapportage worden samengesteld.

Het nomogram op www.trendbox.nl (Kwaliteit) geeft aan welke afwijkingmarges gegeven deze steekproef (of subgroepen daarbinnen) van toepassing zijn.

Voor de *aanvullende steekproef* van personen bij wie thuis meer talen gesproken worden of die opgroeiden in een gezin waar dat geval was, werd besloten om maximaal tussen de n=200 en n=300 personen te ondervragen. Een exact getal werd vooraf niet afgegeven, omdat onduidelijk was hoe groot de trefkans precies zou zijn c.q. hoe lastig het zou worden om de juiste personen te selecteren. Elk getal tussen de n=200 en n=300 is in elk geval voldoende om verantwoorde uitspraken over te kunnen doen. Uiteindelijk werden binnen de reguliere en de additionele steekproef netto n=265 waarnemingen verzameld, als volgt verdeeld:

- n=194 meertalig opgevoed
- n=190 behorend tot een gezin waar meer talen worden gesproken

Tussen beide groepen bestaat een overlap van 45%.

Steekproefbron en steekproeftrekking

De steekproef voor het Nederlandse onderzoek werd ontleend aan Het Nationale Panel™, het access panel van Trendbox waarin een landelijk gespreide steekproef van circa 13.000 personen is verzameld die van tijd en tot tijd en tegen een geringe vergoeding aan onderzoek van Trendbox willen meewerken. Het Nationale Panel™ wordt gebruikt en onderhouden volgens de regels die zijn opgesteld door de Research Keurmerkgroep. Meer informatie is terug te vinden op www.trendbox.nl (Kwaliteit).

De trekking van de *bruto* steekproef geschiedde aan de hand van de Gouden Standaard, de branchebreed gehanteerde norm voor de samenstelling en weging van steekproeven voor markt- en opinieonderzoek. De Gouden Standaard werd derhalve ook gebruikt voor herweging van de *netto* bereikte steekproef naar de verhoudingen binnen de onderzochte populatie.

De steekproef voor het Vlaamse deel van dit onderzoek werd ontleend aan het access panel van onze toeleverancier, en werd gemodelleerd naar de werkelijke verhoudingen in de Vlaamse 18+ populatie.

De basissteekproef voor het aanvullende onderzoek in de tweetalige doelgroep (alleen in Nederland) werd ook ontleend aan Het Nationale Panel™. Vanuit de database van dit panel is bekend in welk land het panellid zelf geboren is, wat het geboorteland van diens moeder en wat het geboorteland van diens vader is. Alle (beschikbare) panelliden werden geselecteerd die zelf niet in Nederland zijn geboren, of van wie minimaal één ouder in een ander land ter wereld kwam. Aan de hand van de selectievraag – bent u

zelf meertalig opgevoed en/of worden er in uw huishouden nu meer talen gesproken – werden de juiste respondenten geselecteerd.

IV.4 Vragenlijst

De in nauwe samenwerking met de Nederlandse Taalunie ontwikkelde vragenlijst kende, in deze volgorde, de volgende vraagblokken:

- Selectie op wel/niet meertaligheid

Meertaligen:

- Taalbeheersing en taalgebruik
- Herkomst
- Nederlands leren
- Voorkeurstalen
- Taal en opvoeding

Representatieve steekproeven:

- Taalbeheersing en taalgebruik
- Oordeel over talen
- Meertaligheid in het algemeen
- Taal en opvoeding

De gemiddelde invulduur bedroeg voor de representatieve steekproeven in Nederland en Vlaanderen circa 8 minuten. Voor de meertalige doelgroep in Nederland was dat circa 12 minuten. Voor de definitief gehanteerde vragenlijst verwijzen we naar de versie die op 15 juni 2011 digitaal aan opdrachtgever werd verstrekt.

IV.5 Veldwerk en response

Het veldwerk voor dit onderzoek vond plaats in juni 2011. Voor het representatieve deel van het onderzoek werden in Nederland n=510, in Vlaanderen n=305 vragenlijsten volledig ingevuld. De response op het onderzoek bedroeg in Nederland 59%, in Vlaanderen 46%. Door de additionele steekproef van meertaligen in Nederland werden n=106 vragenlijsten volledig ingevuld.

IV.6 Rapportage

Rapportage geschiedt in de vorm van een tekstuele samenvatting van de belangrijkste resultaten. De ruwe data van het onderzoek in Nederland werd aan de hand van de Gouden Standaard herwogen naar de landelijke verhoudingen. In Vlaanderen werd een quotasteekproef gehanteerd, waardoor herweging daar niet nodig was. Een volledige tabellenset wordt separaat, in PDF formaat, aangeleverd.

Trendbox houdt zich aan de leveringsvoorwaarden zoals geformuleerd door de Research Keurmerkgroep, de groep van ISO 20252 gecertificeerde marktonderzoekbureaus in Nederland. Als lid van ESOMAR, de internationale vereniging van marktonderzoekers, onderschrijft Trendbox de richtlijnen ten aanzien van de uitvoer van veldwerk voor steekproefonderzoek, en garandeert ze de anonimiteit van respondenten.

Amsterdam, juli 2011

TRENDBOX B.V.

Ruurd Hielkema
(directeur)